

מסק בהלכות גדולות, יקרא תחלה שלשה פסוקים ביהושע, ויהי אחרי מות משה עד כאשר דברתי אל משה ואחרי כן ויעמד שלמה, (ד) כהלכה שנייה, ועומד ומוסקין הצדקה בציבור איש איש ידבנו לבו ויחזרו למקומו ופוחת באשרי, ויקראו תהלה ויעמדו כולם על עמדם ויאמרו כולם במגדל אשר בגלל אבות שליח אחת, ציבור יענו שנייה לה, ומחזירין את התורה למקומו, קדיש עד דאמין, ועומדין למוסף, אתה בחרתנו, מפני חמאינו פסוקי מוסף כמו שהן סדורין למעלה, והשיאנו עבודה והודאה וברכת כהנים:

הלכות חנוכה.

[שמי] (א) בחנוכה מתפלל אדם שמונה עשרה ובהודאה, כשמונה המרחם כי לא תמו חסדיך מעולם (ב) מזכיר על הנסים וכו', וצריך להזכיר ברכת על הנסים [בברכת המזון בהודאה] (ג) דר' יצחק נפחא איקלע לבי ריש גלותא, סבר לאדכווי כנונה ירושלים, אמר ליה רב ששת כתפלה, מה תפלה בהודאה, אף ברכת המזון בהודאה: [שני] (א) המדליק נר חנוכה חייב לברך, והרואה נמי חייב לברך, דאמר רב חייה בר אשי אמר רב המדליק נר של חנוכה צריך לברך, רב ירמיה בר אבא ידידה אמר הרואה נר של חנוכה צריך לברך, מאי מברך, אמר רב יהודה המדליק ביום ראשון צריך לברך שלשה. בא"י אמ"ה אקבוצ' להדליק נר של חנוכה, ושעשה נסים, ושהחיינו: הרואה מברך שתים, מכאן ואילך המדליק מברך שתים, והרואה מברך אחת, והיכן ציונו, (ב) רב אובא אמר מלא תסור, (ג) ורב נחמן בר יצחק אמר משאל אביך וינדר וגו':

[שיא] (א) מצות נר חנוכה משתשקע החמה, עד שתכלה רגל מן השוק, (ב) תנו רבנן מצות נר חנוכה איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד, והמהדרין מן המהדרין בית שמאי ואמרים ביום ראשון מדליק שמונה מכאן ואילך (פחות) [פוחת והולך], בית הלל ואמרים ביום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף [והולך], מעמידיה דבית שמאי מסרי החג, ושעמייהו דבית הלל משום דמעלין בקודש ואין מורידין:

מי שצדיק הביא חיל ובהיג כתוב שמפסירין אחרי מות, וי"א ויעמד שלמה ועיש מת שחביא חמקס שמפסירין אחרי מות בשם רב עמרם גם מה שאמר רבינו יצחק ברי' יהודה זיל ראינו שחובא זה בשם בחיג כמו שחובא בסדור ואין זכר לפנינו בבחיג. (ד) כהלכת שנייה. ר"ל כפגולה ל"א ע"א.

[שמי] (ב) בחנוכה מתפלל אדם י"ח. חובא בפסחיו סי' רל"ד צד 198. (ג) מזכיר על הנסים וכו'. נוסח על הנסים חובא בסדור רע"ג צד 85 ובספחיו שם ויש איהו שינויים. ועיין ספי' סופרים סי' דח"ה. (ג) דר' יצחק נפחא איקלע לבי ריש גלותא. בגמרא בשבט כ"ד ע"א איתא רב תנא בר יהודה איקלע לבי רבא. ובבחיג ח' חנוכה רב חונא בריה דרב יוחנן איקלע לבי ריש גלותא ובספחיו צד 199 דר' יצחק איקלע לבי ריש גלותא.

[שני] (ב) המדליק נר חנוכה. שבת כ"ג ע"א. (ג) רב אובא אמר. בסדור רע"ג כשעות רב אחא נתחברו אותיות ה' ו' ונעשית ח'. (ג) ורב נחמן בר יצחק. לפנינו בגמרא רב נחמיה אמר אבל בסדור רע"ג שם ובשאלותיו סי' כ"ז ובבחיג שם הגי' ג"כ רב נחמן בר יצחק כמו לפנינו בסדור.

[שיא] (ב) מצות נר חנוכה. שבת כ"א ע"ב והובא בפסחיו צד 199 ונוסף שם. (ג) ת"ר מצות נר חנוכה כו'. שם שם. (ג) מעמייתו דביש ספרי חתני. בגמרא שם מעמא דביש כנגד פרי חתני ופירשיו מתעמים והולכים בקרבנות דפרשת פנחס.

[שיב] (א) ונר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. (ב) במסח הסמוך לפתח משמאל, (ג) והילכתא משמאל, כדי שתהא מזוזה בימין, ונר חנוכה בשמאל.

[שינ] (א) כבתה אין זקוק לה, ואסור להשתמש לאורה, (ב) ומדליקין מנר לנר, ואפילו נשים חייבות בנר חנוכה, (ג) דאמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה (ד) שאף הן היו באותו [הנס]. (ה) הרליקה חרש שומה וקטן לא עשה [ולא] כלום. אשה ודאי מדליקה. (ו) אמר רב יהודה אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה, וכן כל מלאכה משום ביוזי מצוה, (ז) וכן להסתפק מנוי סוכה כל שבעה, (ח) וכן לכרך על הנר עד שיאותו לאורו, שלא יהיו מצוות בזויות עליו, (ט) וכן דם חיה ועוף, במה ששפך יכסה, שלא יכסה ברגל. (י) אמר ר' שמעון בן יוחי אמר הקב"ה לישראל הוי מכבדין המצות כאילו כיבדתם אותי, ואילו בזיתם אותם כאילו בזיתם אותי: (יא) אמר רב ששת אכסנאי דלא נסיב [איתתא] חייב בנר חנוכה, אמר ר' זירא כי הואי כי רב הוה משתתפנא בפריטי בהרי אושפזי בתר דנסיב [איתתא] אמינא, השתא ודאי לא צריכנא דהא מדלקי עלי בנו ביתא:

[שיד] (א) אמר רב הונא חצר שיש לה שתי פתחים משתי רוחות, צריכה שתי נרות, אבל מרוח אחת לא צריך: (ב) היכא דבעי לאדלוקי נר חנוכה ונר שבת, ברישא מדליק נר חנוכה והדר מדליק נר של שבת דאי אדליק נר שבת ברישא איתסר ליה לאדלוקי רחנכה משום דקבלה לשבת עליה:

[שיב] (ט) ונר חנוכה כו'. שם שם. והובא גם בבב"ג ה' חנוכה. (ז) במסח הסמוך לבית משמאל. שבת כ"ב ע"א. (ג) והלכתא. שם שם.

[שינ] (ט) כבתה אין זקוק לה. שם כ"א סע"א. (ז) ומדליקין מנר לנר. שם כ"ב ע"א. (ג) דאמר ריב"ל שם כ"ג ע"א. (ד) שאף הן היו באותו הנס. עיין ברש"י שם ועיין רש"י מגילה ד' ע"א ובתוס' שם. (ה) הרליקה חרש כו'. שם שם. (ו) אמר רב יהודה אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. שבת כ"ב ע"א ולפנינו א"ר יהודה א"ר אסי. (ז) וכן להסתפק מנוי סוכה כל שבעה. עיין בגמרא שם. (ח) וכן לכרך על הנר עד שיאותו לאורו. זה לא נמצא בגמרא שם. (ט) וכן דם חיה ועוף במה ששפך יכסה ברגל. בגמרא שם דתניא ושפך וכסה (ויקרא י"ז י"ג) במה ששפך יכסה (פירש"י בידו ששפך בה) שלא יכסנו ברגל שלא יהיו מצוות בזויות עליו. (י) ארשביי אמר הקב"ה כו'. תנחומא הנדפס מכבר ויגש אות ו' ילמדנו רבינו אימתי מברכין על הנר במרש, כך שנו רבותינו אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו כו' אמר רשביי אמר הקב"ה לישראל הוי מכבדין את המצות שחן שלוחי, ושלוחי של אדם כמותו, אם כבדת אותן כאילו לי כבדתני, ואם בזית אותן כאילו לכבדתי ביתי. וזה הוא המאמר החובא פה ולזה כוון ג"כ וכן לכרך על הנר עד שיאותו לאורו, ובספ' סופרים סיכ' אם הדליק ביום אין נאותים מסנו ואין מברכין עליו שכן אמרו אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו. (יב) אמר רב ששת. שבת כ"ג ע"א.

[שיד] (א) אמר רב הונא שם שם. (ג) היכא דבעי לאדלוקי נר חנוכה ונר שבת כו'. הוא לשון הבב"ג ה' חנוכה ורשום שם "פסק" והמור או"ח סי' רס"ג הביא את חבתי"ג וע"ש בב"י, וכן הובא זה בשם הבב"ג בשבלי הלקט השלם סי' נ"ט ע"ש ועיין גם בספ' קטנה והביא מצאתי בשם רבינו שלמה וצ"ל היכא דקא בעי אדלוקי נר חנוכה ונר שבת כו', והביא גם וכן כתב בעל הלכות גדולות, ומה שהביא בשם רש"י כוון לספר הפרדס סוף סי' ר"א וכן בסדור רע"ג צד 86 הביא בע"ש מדליק נר חנוכה תחילה כו', ועיין בהאשכול חלק שני צד 21 וכן תובא בתרי"ף שבת פ"ב ע"ש בשלטי הגבורים.

[שמון] (א) אמר רב הונא הזהיר בנר חנוכה, הוויין ליה בנים תלמידי חכמים, הזהיר במזוזה זוכה לדירה נאה, הזהיר בציצית זוכה לטלית נאה, הזהיר בקידוש היום זוכה וממלא גרבי יין:

[שמון] (א) וששאלתם בנר חנוכה שלא הדליק בלילה, כך דעתי נוטה, כיון שלא הדליקה שוב אינו מדליקה, ודחוי הוא, (ב) כדתניא מצוותה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק, ואמרין דאי לא הדליק מדליק, דמשמע מכאן ואילך לא עשה מצוה מן המוכרח בין כך ובין כך צריך להדליק בלילה, ולא למחר ביום משום פרסומא ניסא הוא, ובלילה דאיכא נישפא הי אור הנר פרסומי ניסא [אבל ביום לא] וכל שכן בשאר לילות דלא מדליק, דעבר ויזמו ודחוי הוא. יצחק בר יהודה נ"ע. [שיח] (א) הרואה נר חנוכה מברך שתיים, (ב) מצאתי כתוב בשם רבינו יצחק בר יהודה שאמר משום רבינו יעקב שלא הוזקה ברכה זו אלא לפי שלא הדליק בכיתו עדיין או ליושב בספינה: ומפני מה מוסיפין נר שאינו מן המניין להדליק בו את הנרות בחנוכה לאפוקי נפשיה מפלוגתא, (ג) דרב אמר אין מדליקין מנר לנר:

[שיח] (א) שחרית מתפללין שמונה עשרה, ומזכירין על הנסים בהוראה, גמרו בתפלה, קראו את ההלל, וגומרין אותו כל שמונה ימים מיסוד חכמים לפרסומא ניסא והם מעשרים ואחד יום שהיחיד גומר בהן את ההלל שחנוכה חלוק בקרבנותיו וגומרין את ההלל (גם) [כל] שמונה ובפסח שהושוו קרבנותיו, אין גומרין אלא בעיקר

[שמון] (ב) אמר רב הונא הזהיר בנר חנוכה. שבת כ"ג ע"ב ולפינו הרגיל בנר חנוכה וחובא גם בבחי' ה' חנוכה.

[שמון] (ב) וששאלתם ובסוף חתם יצחק בר יהודה. וכן חובא במח"ז צד 201. ומצאתי השאלה והתשובה בפרדס סי' קצ"ט ושם מתחיל שאילה זו מרבינו יצחק וירנו רבינו ואיר עינינו בדברי שאלתי: מי ששכח ולא הדליק נרות של חנוכה באחד מחלילות ונזכר לו למחר מהו שידליק מיד כשנזכר, או ימתין עד לערב וידליקה עם אלו שידליק או אינו צריך להדליק כלל ונזכה ועל זה חובא שם התשובה וששאלתם בנר חנוכה כו' כמו שהוא לפנינו רק שם הוא באריכות יותר ואחר הסיום ודחוי הוא חובא שם ועוד הלכתא ככ"ה כו'. ובפרדס שם ובלילה דאי לא נשפא והסגור חמ"ל את הסלות דאי לא נשפא. אבל באמת יש לתקן ובלילה דאיכא נשפא, וראיתי בשבלי חלקט השלם סי' קס"ה שהביא סי' רבינו שלמה זצ"ל בשם רבו רבינו יצחק בר יהודה זצ"ל כו'. (ג) כדתניא. שבת כ"א ע"ב.

[שיח] (ב) הרואה נר חנוכה מברך שתיים. בגמרא שבת כ"ג ע"א הרואה נר של חנוכה צריך לברך א"ר יהודה יום ראשון הרואה מברך שתיים ומדליק מברך ג' ופי' רש"י שעשה נסים ושהתייגע. (ג) ומצאתי בשם רבינו יצחק בר יהודה שאמר משום רבינו יעקב כו'. כן הוא גם במירש"י שבת ד"ח הרואה ומצאתי בשם רבינו יצחק בן יהודה שחובא סי' רבינו שלמה זצ"ל דלא הוזקה ברכה זו כו' כמו שהוא לפנינו, ורבינו יעקב הוא ר' יעקב בר יקר. (ג) דרב אמר. שם כ"ב ע"א.

[שיח] (ב) שחרית מתפללין שמונה עשרה כו'. הלשון מתקן יותר בכ"ב ב' ובס' הסדרים שחרית מתפלל שמונה עשרה ומזכירין על הנסים בהוראת, גמרו תפילת שחרית קראו את ההלל, וגומרין אותו כל שמונה ימים. (וכצ"ל במח"ז) מיסוד זקנים, דפרסומי ניסא הוא והם מכי' יום שיחיד גומר בהן את ההלל ואומר אני מתוך שחנוכה חלוק בנירותיו גומרין אותו כל שמונה, כדאמרין גבי חג הסוכות לפי שימי החג חלוק בקרבנותיו ופסח שהשוו קרבנותיו אין גומרין אלא בעיקר גאולה והם שני ימים הראשונים וכן חובא במח"ז צד 202 בשניהם צתא, וראיתי כי זה חובא גם בפרדס סי' קצ"ח והסדר מחופף שם והתחלה אמר ר'

סדר רשי

הנאולה שני ימים הראשונים, (ב) דאמר ר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יהוצק שמונה עשר יום בשנה יחיד גומר בהן את ההלל, אילו הן שמונת ימי החג, ושמונת ימי חנוכה, (ג) ויום ראשון של פסח ויום טוב ראשון של עצרת, ובנולה אחד ועשרים יום תשעת ימי החג ושמונת ימי חנוכה, ושני ימים ראשונים של פסח, ושני ימים של עצרת, (ד) והכי אמר רב [שר] שלום נאון המתפלל ביחיד באילו עשרים ואחד שהיחיד גומר בהן את ההלל, (ה) חייב לברך לגמור את ההלל, ולקרית את כולו ולחתום אחריו וכן מנהג בשתי ישיבות.

[שימ'] (א) ומציאן ספר תורה וקורין הנשיאים שלשה, וכך הוא הסדר, ביום ראשון כהן קורא ויהי ביום כלות משה בתחילת החינוך, לוי חצי (פרשת) נחשון, וישראל משלימו מתוך שהיום ראשון לחנוכה והוא נשיא ראשון יקראו בו רובו, בשני כהן קורא חצי נתנאל, ולוי משלימו, מתוך שהיום [יום] שני, והוא נשיא שני יקרא בו כהן לוי, וישראל הבא אחריו יקרא אליאב כולו, ולא הפסיד כאדם שקורא בתורה. בשלישי כהן קורא חצי אליאב ולוי משלימו, שהוא עיקרו של יום, וישראל אליצור כולו, ברביעי כהן ולוי באליצור שהוא רביעי, וישראל שלומיאל כולו. בחמישי כהן ולוי בשלומיאל, וישראל אליאסף כולו. בששי כהן ולוי באליאסף, וישראל באלישמע, בשביעי כהן ולוי באלישמע, וישראל בגמליאל כולו, בשמיני כהן ולוי בגמליאל וישראל עומד באבידן וקורא והולך, אחיעזר פנעאל, אחירע כו', כולל בספר החינוך עד סוף סידרא, (ב) ומוסיף בהעלתך עד שילחי פרשתא, ומשלים אודות החינוך עד למלאות בעסק הגרות בשילחי חנוכה:

[שב] (א) ומה ראו לקרות בחנוכה חנוכת המזבח, (ב) לפי שעשה משה בהר אותן מאה ועשרים יום, פעם שלישי ירד בעשרה בתשרי, ונתבשר סלחתי, ביום הכיפורים בו ביום נאמר לו ועשו לי מקדש, וידעו הכל שנתרצה להם, שמחו

יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצק. ואח"כ הובא כל שמנה ימי חנוכה גומרין אותו מיסוד וקנים לפרסומי ניסא וגם שם חגי' ואומר אני מתוך שהחנוכה חלוק בנרותיו שמוסיפין והולכין בכל יום לופיך גומרין אותו כל שמונה אבל בפסח שהשנו קרבנותיו אין גומר אלא בעיקר גאולה בשני ימים טובים הראשונים. (ג) דא"ר יוחנן. ערבין יי' ע"א, תענית כ"ח ע"ב, ועיין מס' סופרים פ"ב ח"ג בנוסח אחר והובא בסדר רע"ג דף ל"א, ועיין בשאלות פ' ושלח ובהגהת הר"ב שם. (ג) ויום ראשון של פסח. עיין בתוס' תענית שם ד"ה ויום טוב. (ד) והכי אמר רב [שר] שלום נאון. כ"ה בסדר רע"ג שם, וכן סיים שם וכן מנהג בשתי ישיבות, וכ"ה בפרדס שם. (פ) חייב לברך לגמור את ההלל. אבל לא נחגיגין חכי ואפילו כשגומרים את ההלל מברכין לקרות ולא לגמור.

[שימ'] (ב) ומציאן ספר תורה. כן חובא גם במחז"ז עד 202. וכן הוא בפרדס שם ס' קצ"ח. (ג) ומוסיף בהעלותך כו'. עד סוף הסימן חסר בפרדס.

[שב] (ב) ומה ראו לקרות בחנוכה חנוכת המזבח. גם זה הובא בפרדס שם, וכן במחז"ז שם. (ג) לפי שעשה משה בהר אותן מאה ועשרים יום פעם שלישי ירד בעשרה בתשרי כו'. בהנחומא הגדס מכבר תרומה אות ח' עלה משה בששה בסיון ועשה ארבעים יום וארבעים לילה ועוד עשה ארבעים ועוד עשה ארבעים הרי מאה ועשרים יום ואתה מוצא שביס חכמורים נתפטר להם וכו' ביום א"ל חקב"ה ועשו לי מקדש וכו' וע"ש בפ' תשא אות ל"א וכן בפ' פקודי אות י"א עלה משה להר ג' פעמים ועשה שם מאה ועשרים יום כו'. ועיין בסדר עלם רבה פרק ו' ובהערות חרב הגדול מותריר בער ראשנער שחעיר שם בסוכ סעם ודעת כררכו בקדוש.

במלאכה ועשאוה בזריות. (ג) אמר ר' שמואל בר נחמני לשלשה חדשים תשרי מרחשון וכסלו נגמרה מלאכת המשכן, (ד) בתנחומא, בפסיקתא במדרש ותשלם כל המלאכה מאוד עמקו מחשבותיך (תהלים צ"ב ו') א"ר [חנינא] בניה כנסליו נגמרה מלאכת המשכן, ועשה מקופל עד אחד בניסן, שהקיטו משה וכל זמן שהיה מקופל היו ישראל (ה) מלמלמים על משה, לומר על מה לא הוקם מיד, שמא דופי אירע בו, והקב"ה חישב לערב שמחת המשכן (ו) בתורש שגולד יצחק בא' ניסן והוקם ולא למלאם אדם עוד אחר משה, (ז) ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה בו מלאכה אלא ותשלם, אמר הקב"ה עלי לשלם לו, והיכן שילם לו, חנוכה בית חשמונאי, (ח) וסימן הוא בידנו חנוכה [חנו] בניה כנסליו מצאו חנינה. (ט) ולמעלה במדרש שיר חנוכה הבית לדוד, שבע חנוכות הן, (י) חנוכה ברייתו של עולם [דכתיב] ויכולו [השמים] (בראשית ב' א') אין ויכולו אלא חנוכה כמה דאתמר ותכל כל עבודת משכן (שמות ל"ט ל"ב) (יא) [חנוכה משה, דכתיב ויהי ביום כלות משה להקים (במדבר ז' א')] חנוכה

(ג) אמר ר' שמואל בר נחמני לשלשה חדשים בו נגמרה מלאכת המשכן, תנחומא הנדרס מכבר פקודי אות י"א. (ד) בתנחומא בפסיקתא במדרש ותשלם כל המלאכה, חציו תנחומא מוסב למעלה אל דברי רשב"י. והציון בפסיקתא במדרש ותשלם כל המלאכה מוסב למטה במאמר של ר' חנינא והוא בפסיקתא רבתי פ"ו פסקא ותשלם כל המלאכה, והובא בילקוט סליים רמז קפ"ו בשם פסיקתא רבתי ובפרס שם ס"י קצ"ח תני' בתנחומא ובפסיקתא ותשלם כל המלאכה ומלת "במדרש" ליתא ובתנחומא שם פ' פקודי הוא בסגנון אחר ופה חובא כלשון הפסיקתא רבתי. ובמבוא לפסיקתא דר"כ ס"י ז' אות ט' הבאתי דברי הפרס שהביא הפסיקתא וכוון לפסיקתא רבתי. וגם הבאתי שם בסבא ס"י ז' אות י"ז רבינו אהרן חכהן בספרו ארחות חיים ה' קריאת ס"ת אות ג"ס הביא ובפסיקתא איתא במדרש ותשלם כל המלאכה אריה בניה כנסליו נגמרה מלאכת המשכן בו הוא ברבתי פ"ו וכן הובא באברהם סדר חנוכה, וכן הריאזי באלפסי (סילח סוף פ"ג ס"ג ג') הביא גם כן כמו שהבאתי שם אות י"ט ע"ש פ' מלמלמים. וכן במאמר שלאחריו ולא למלאם אדם עוד אחר משה, בפרס טלסדים ואח"כ הובא ולא ליגל עוד אדם אחר משה. ובפסיקתא רבתי שם חני' מלמלאין על משה ואח"כ ג"כ שם לא לימלם אדם אחר משה והרב בעל מאיר עין הביא בורע אפריס כתב מלמלאין ומלת זו לא מצאתיה בערכים וענינה מליצין ומתלוננים וברכה שמות פנ"ב איתא היו מליצין ובתנחומא והיו לצני הדור מרגנים ומתרחיין עכ"ל וראיתי שבערוך השלם ערך למלם הביא מאמר הפסיקתא רבתי וכתב שהוא משלשן סורי למלם (מורסעלן) ועיין גם בערך מלמלם שכתב אולי צ"ל ממלמלאין. (ו) בתורש שגולד יצחק באחר בניסן. "באחר בניסן" אינו מוסב על יום שגולד יצחק כי יצחק גולד בחדש ניסן בפי' בו כמו שהובא בתנחומא בא ס"י ט' רק לדעתו צ"ל באחר בניסן הוקם או והוקם באחר בניסן לכן מוסב למטה. (ז) ומעתה הפסיד כסליו כו'. הוא לשון פסיקתא רבתי שם ולפנינו חני' ומעתה הפסיד כסליו שנגמרה בו מלאכה בו, לאו, מהו והרב בעל אמר הקב"ה עלי לשלם לו, מה שילם לו הקב"ה חנוכה בית חשמונאי ויפה העיר הרב בעל מאיר עין ואעפ"י דלא כתב ותשלם גבי מלאכת המשכן נקיט לה הכא בהאי לישנא לפי שדרשו כן להלן גבי שלמה ואשגורת לישנא תוא. (ח) וסימן הוא בידנו כו'. לא הובא ברבתי, ובמחזי צד 208 תני' וסימן הוא בידנו חנוכה חנו בניה כנסליו. ד"א חנוכה חן בניה כנסליו מצאו חנוכה מצאו חנינה. (ט) ולמעלה במדרש שיר חנוכה הבית לדוד כו'. כוון בזה לפסיקתא רבתי פ"ב סוף פסקא מוזר שיר חנוכה הבית לדוד והכוונה "למעלה" בפסקא שלפניו. (י) חנוכה ברייתו של עולם כו'. בפרס חלשון משושב שבעת חנוכה חנוכה ברייתו של עולם, חנוכה הבית לדוד אלא חנוכה. והציג שם חסרל סימן כוכב לחורות כי בלתי מוכן אבל יש לחקן שם כמו שהוא לפנינו. (יא) [חנוכה משה דכתיב ויהי ביום כלות משה להקים]. הוספתי כמו שהוא לנכון בפסיקתא רבתי שם וגם הובא בפרס שם ובמחזי.

המזבח, זאת חנוכת המזבח (שם ז' ס"ד). חנוכת בית ראשון מזמור שיר חנוכת הבית לדוד (תהלים ל' א') חנוכת בית שני וחנוכת בית חומת ירושלים זה של עכשו של בית חשמונאי. חנוכת העולם שאף היא יש בה נרות כמא דאחמור והיה [אור] הלכנה כאור החמה וגו' (ישע' ל' כ"ו) ונמצאת אתה אומר הושו כל חנוכות זו לזו, (יב) חנוכת שלנו רמז ורושם לשל המדבר (לכל כאותה) [לכך נאותה] פרשה שלה, להיות קורין בתוכה: (יג) ומוזכרין של חנוכה במוסף, בין בשבת בין בראש חודש מאי מעמא יום הוא שנתחייב בארבע תפלות:

[שכא] (א) בשבת מוציאין שתי תורות, לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור, מפני כבוד הציבור, וקורין שבעה (פרשיות) [בפרשת] היום. ומסמיר קורא אחד מן הנשיאים, יום ראשון יקרא בנחשון, ויום שני יקרא בנתנאל, יום שלישי יקרא באליאב, וכן כולם, ומסמיר ברני ושמיחי. ואם באו שתי שבתות בחנוכה, ראשונה מסמירין בנרות דוכניה, (ב) שנייה בנרות שלמה. (ג) וראש חדש סבת שחל להיות בחול, מוציאין שתי תורות, וקורין שלשה בשל ראש חדש, ואחד בשל חנוכה, (ד) ואם חל ראש חודש סבת להיות בשבת, התדיר קודם, מוציאין שלש תורות, וקורין ששה בענייניו של יום, והשביעי ובראשי חדשיכם, ומסמיר קורא בחנוכה ובנאות זכריה

(י) וחנוכת שלנו רמז ורושם לשל המדבר [לכך נאותה] פרשה שלה להיות קורין בתוכה. כצ"ל, והיום הזה לא חובא בפסיקתא רבתי שם, ובפרס הלשון משבש רמז ורושם לשם דבר לכך באותה הפרשה שלה להיות קורין בתוכה. ותציג המרל סי' כוכב לתורות כי בלתי מוכן ויש לתקן שם רמז ורושם לשם דבר, לכך נאותה הפרשה שלה. (יג) ומוזכרין של חנוכה במוסף בין בשבת בין בריח, מיס יום הוא שנתחייב בארבע תפלות. הוא לשון ר"ע גאון בסדרו לזו ע"א ובסמ"י שם ס"ט, הכי אסיק בבטא מדליקין, והכונה שבת כי"ד ע"א ופירש"י של חנוכה במוספין בתפלת מוספין בשבת וריח שבתוך ימי חנוכה סתו לחזקיר על הנסים בחודש: בארבע תפלות, ערבית ושחרית ומוסף ומנחה.

[שכא] (ב) בשבת מוציאין שתי תורות. חובא ג"כ בפרס שם ובסמ"י וכן הוא בס' חסדיו אבל בכ"י ב' נמצא רק עד תפלות מפני כבוד תצבור ומכאן ואילך חסר כל המאמר ומתחיל למח קורין פ' שקלים בריח סי' שכ"ה ואין ספק שנשסמ דף שלם. (ג) שנייה בנרות שלמה. בסמ"י צד 208 סיים על שם ויעש [וגו'] את המנורות חמש [מ"א ד מ"ח וכו']. (ג) וריח סבת שחל להיות בחול. סגולה כי"ס ע"ב. (ד) ואם חל ר"ח סבת להיות בשבת. בפרס שם סי' קצ"ח חובא בסעות בתחלה ר"ח סבת שחל להיות בשבת. ואח"כ חובא ואם חל ר"ח סבת להיות בחול והמרל בראתו כי הסיום דהא לא קרי מסמיר בשל ר"ח דנימא תפורת דידת זה לא שייך על ואם חל ר"ח סבת להיות בחול חסדיו כל המאמר כאלו מיותר הוא, ובאמת יש להפוך המאמר בתחלה ואם חל ר"ח סבת להיות בחול ואח"כ אם חל ר"ח סבת להיות בשבת ועל זה שייך הסיום דהא לא קרי מסמיר בשל ר"ח כו', ויש לתקן שם כמו שהוא לנכון בסדרו. גם אחר ובנאות זכריה נמצא שם בפרס סלת "השמים" והמרל בראתו כי בלתי מוכן חסדיו הסלת ובאמת צ"ל והשמים כמאי בשלה דהא לא קרי מסמיר בשל ר"ח דנימא תפורת דידת. ובשבלי הלקט השלם סי' קצ"ח הביא וז"ל ר"ח סבת שחל להיות בשבת תפורת דחנוכה אמרינן שהיא בא לפרקים ולא אמרינן דריח שהיא תדיר וכן כתב גם רבינו שלמה זצ"ל, וכן סמאחי כתוב ר"ח סבת שחל להיות בשבת אומר טורי שסמסירין ברני ושמיחי דאמרינן פרסמי נימא עדיף וכן השיב ר' יהודאי גאון ומצאתי שבפרס סי' כי"א חובא כל המאמר מהסדרו שלפניו ומתחיל ואם חל ר"ח סבת להיות בחול מוציאין ב' תורות וקורין ג' בשל ר"ח ואחד של חנוכה. ואחר זה חסר שם ואם חל ר"ח סבת להיות בשבת התדיר קודם מוציאין ג' תורות וקורין ר' בעניניו של יום והשביעי ובראשי חדשיכם ומסמיר קורא בחנוכה ובנאות זכריה ר"י ושמיחי ושמים כמאי בשלה"א ואח"כ תבא לנכון דהא לא קרי מסמיר כמו שהוא לפנינו.

[רני ושמה], והשמים כסאי בטלה, דהא לא קרי מספיד בראש חדש דלימא הפטרה דיליה. (ה) ובמס' סופרים גרסין שמפסידין בשל ראש חדש, אבל לא נהנו העם כן: (ו) ושמעתי שנחלקו במגנצא שני גדולי הדור ר' יצחק בר' יהודה ור' שמואל בר' דוד הלוי, ר' יצחק ציוה להפסיד ברני ושמה, ור' שמואל העיד מפי אביו שאמר לו שמפסידין בשל ראש חדש (ז) וקיימו את עדותו, ובמדרמה שחולקין כן בראש חדש אדר שחל להיות בשבת, (ח) ואנן נוהגין [להפסיד] ביהודיע.

[שכב] (א) ראש חדש אדר שחל להיות בשבת מסקי שלש תורות, קרו שיתא בעניינא דיומא, וחד קרי ובראשי חדשיכם, ומפסיד קרי בכי תשא. ומפסיד ביהודיע, וכי איקלע האי שבתא בכי תשא עצמה, קרי שיתא בכי תשא וחד קרי בראשי חדשיכם, ומפסיד קרי הדר בכי תשא עד ועשית, לשם השקלים, (ב) דתניא חל להיות בכי תשא עצמה קורין אותה וכופלין אותה, (ג) ואם אינה ראש חדש ליספי שתי תורות וקרו שבעה בכי תשא, עד ואתה תצוה, ומפסיד הדר לרישא, וקרו עד ועשית בתורה שנייה, לפי שאין גוללין ספר תורה בציבור. בשנייה שהוא שמיני באדר, מוציאין שתי תורות, וקרי באחת עניינו של יום, והשנייה בכי תצא שלש מקראות זכור אשר עשה לך עמלק, ומפסיד בנבואת שמואל סקדתי, בשלישית שהוא חמשה עשר באדר מפסידין. ברכיעית שהיא עשרים ושנים באדר מוציאין ב' תורות, באחת קורין שבעה בעניינו של יום ובאחת קורא מפסיד פרשת פרה אדומה כולה עד תמא עד הערב, (ד) ומעשה באחד שפסק במים חיים אל כלי, והחזירו רבינו

(ס) ובמס' סופרים גרסין שמפסידין בשל ר"ח. הוא במס' סופרים פ"ב ובפרסם שם וכן בס' כיא הובא במסכת סנהדרין גרסין שמפסידין בשל ר"ח, אין ספק שחז' כחוכ לפני המעתיק במס' וחשב שהוא ר"ח במס' סנהדרין ובמס' הכונה במס' סופרים. (ו) ושמעתי שנחלקו במגנצא שני גדולי הדור ר' יצחק בר' יהודה ור' שמואל בר' דוד הלוי כו'. כ"ה גם בפרסם שם בס' קציר ובס' כיא ובסח'ו צד 208 ובעל שבלי הלקס השלם סי' ק"צ (דף ע"ד סע"א) הביא ובמעשה הגאונים מצאתי במגנצא נחלקו שני גדולי הדור כו', והוא המאמר שלפנינו. (ז) וקיימו את עדותו ובמדרמה שחולקין כן בר"ח אדר שחל להיות בשבת. בפרסם סי' כיא איתא כך וקיימו עדותו וחולקין. והציג המרל נקודת המפסקת ואח"כ הובא בשל ר"ח אדר שחל להיות בשבת מוציאין ג' ספרי תורה. וכל קורא יראה כי אין סובן כלל למלת וחולקין רק הוא מוכב למטה וחולקין בשל ר"ח אדר שחל להיות בשבת ואח"כ חסר וכצ"ל "ראש חדש אדר שחל להיות בשבת" מוציאין ג' ספרי תורות והוא המאמר שהתחלת סי' שכ"ב לפנינו בסדור. (ח) ואנן נוהגין [להפסיד] ביהודיע. אחר הסיום הזה נמצא בסח'ו צד 208 הוספה ורשם ת' (ר"ל תוספות) שאילו מקמי רב יהודה גאון ר"ח מבת שחל להיות בשבת היאך מפסידין, ואמר בשל חנוכה, וכן עמא דבר וסעמא דתדיר קודם, איכ צריך למיקרי בספר תורה בריח קודם ואח"כ בשל חנוכה, ומפסיד למאי דסליק מיניה.

[שכב] (ב) ר"ח אדר שחל להיות בשבת. עיין בגילה כימ ע"ב ודף ל' ע"א והובא גם בסח'ו צד 208. וכן בסדרים וחסר בכ"י ב'. (ג) דתניא כו' שם ל' ע"א. (ד) ואם אינה ראש חודש ליספי שתי תורות כו'. כ"ה גם בס' חסדרים ובכ"י ב' חסר כל זה אבל בסח'ו ג' אחת ואי לא איקלע ראש חודש אדר בשבת קורין פרשת שקלים בשבת שקודם ראש חדש, ומוציאין שתי תורות וקרוין שבעה בעניינא דיומא ומפסיד קרי כי תשא עד ועשית, ואי סיקלע שבת שלפני ראש חודש בכי תשא קורין ז' עד ואתה תצוה, ומפסיד חודש קורא מבי תשא עד ועשית, ואח"כ מתחיל: בשנייה שהוא שמיני באדר כו' כמו שהוא לפנינו. (ד) ומעשה באחד כו'. בסח'ו צד 204 נמצא אחר זה הוספה ורשום ת' ו"ל ומעשה בחון אחד שקרא בפרשת פרה אדומה ופסק לחנן הגר בתוכם, וגלל ספר תורה וישב לו במקומו והקפיד רבי על חברו ואמר שלא

עליו השלום, והזקיקן לחזור ולברך תחילה וסוף, ולנמור כל הפרשה כולה, (ה) ומסמיר ביהוקאל בן אדם בית ישראל יושבים על אדמתם:

[שכנ] וארבעה ימים הם שראש חודש הסמוך לניסן בא בתוכם, עיקרו של ראש חודש, דהיינו יומא בהרא, שבו המוסף קרב והשיר מיוחד לו לחידושו של יום, ולעולם לא יבא אותו יום אלא (כך) [בד'] ימים הללו (א) ומימך ז' בד' ויש לכל אחת מאותיות ז' בד' [סימן להפסקות] לזי"ן סימן ז'טו' לבית סימן ב'ז' לדלית סימן ד'ד', לז"ו סימן ו'ביד', אבל אצ"ה לא [חזין] נביה (ב) כי היכי דלא ליחי סימן ב'ביד'. חל [להיות יום שני של ר"ח אדר] בשבת מפסיקין בחמשה עשר, חל להיות בשני מפסיקין בששי, חל להיות ברביעי מפסיקין ברביעי, חל להיות בששי מפסיקין פעמים, בשני לחדש, ובששה עשר. ז'טו', חל להיות יום שני של ראש חודש אדר (להיות) בשבת, קורין בו פרשת שקלים, ובשבת הבאה פרשת זכור סמוך לפורים שיבא אחריה בערב שבת, והיינו כרב ובשבת שלאחר הפורים שהוא ט"ו באדר מפסיקין, והיינו ז'טו', שעדיין יש שתי שבתות באדר, באחת קורין בפרה אדומה, ובאחת פרשת החודש, שמשחרת לאותה השבת יבא חודש ניסן ביום ראשון. ב'ז' זהו כמו ששנינו חל להיות בתוך השבת מקדימין לשעבר, ומפסיקין לשבת הבאה שהוא ו' לחדש, היינו ב'ז', שעדיין יש פנאי לפרשת זכור שבת שנייה של אדר שהפורים לאחריה יום ראשון, ושבת שלישית שהוא סמוכה לפורים מאחריה, קורין פרשת פרה אדומה, וברביעית החדש שראש חדש אדר בד' קדמו פרשת שקלים בשבת שלפניו ומפסיקין לשבת הבאה שהוא ד' לחדש היינו דד', ועדיין יש מקום לפרשת זכור שבת שנייה של אדר שהפורים באין אחריה ג' ימים ובשלישית פרה אדומה וברביעית החדש (שניהם) [שניסן] לאחריה ביום ה' [היינו דד']. וביד' כשחל [יום שני של] ראש חודש אדר ביום ו' שהוא ערב שבת קורין פרשת שקלים בשבת שלפניו כרב, ומפסיקין שתי הפסקות באדר בכ"ו, מפסיקין בשבת ראשונה שהוא ב' לחדש, שכן פרשת זכור יש לה פנאי בשבת שנייה של אדר שהפורים בא אחריה יום ה', ושוב מפסיקין שבת שלישית שלאחרי פורים שהוא י"ו לחדש היינו ו', מפני שיש לפרה אדומה [שבת] רביעית של אדר, והחדש קורין שבת חמישית שבו ביום חל להיות ראש חדש ניסן [ומפסידין כה אמר ה' בראשון באחד לחדש והיינו ובי"ו] והזהר בסימנין הללו שהלכות קבועות הן:

[שכד] (א) ויש שנותנין בפרשיות אלו, ובהפסקות שלהם סימן אחר, וכן הוא:

אמרנו אלא רמז בעלמא, וחזרו ופתחו ובירך תחילה וסוף ותחילו בראש הפרשה וגמרו כל הפרשה כולה עד חמטא עד הערב כך מצאתי בחשובת הגאונים ע"כ. ובפרס ט"ז כ"א איתא ומעשה שפסק במים חיים אל כלי ואחר זה חובא שם והביכורים הרי הן קודש ותנן חקדיש והעריך, והציג המריל על והביכורים הרי הן קודש ט"ז כוכב לתורות כי בלתי מוכן ואין שייכות למאמר שהתחיל בו. אמנם נראה כי בקובץ שהי' לפני מסדר הפרס חסר דף שלם, כי אחר במים חיים אל כלי חסר כל המאמר ותחילו רבינו ע"ה עד והביכורים הרי הן קודש שהוא כסודר באמצע ט"ז שכ"ה. (ה) ומפסיד ביהוקאל. זה שייך למעלה לפני ומעשה באחר.

[שכנ] (ב) ומימך ז' בד' עיין רשי מנילה ל' רע"ב. (ג) כי היכי דלא ליחי סימן בכד'. במח"ו כי היכי דלא ליחי פסח בכד'.

[שכד] (ב) ויש שנותנין בפרשיות אלו ובהפסקות שלהם סימן אחר. חובא גם בסי' חסדרים אבל בכ"י ב' חסר גם זה עיין לעיל סי' שכ"א הערת א' וכן נמצא במח"ו צד 206.

ב"ד כהלכה, בערב שבת ככוסות, בשבת בנתיים. (ב) [פי'] ב"ד, שאם חל ראש חדש בשני בשבת, (ג) [או ברביעי בשבת עושין כהלכה זו, (ד) היא ששנינו חל להיות בשבת מקדימין לשעבר ומפסיקין לשבת הבאה, ובשנייה זכור ובשלישית פרה אדומה, ורביעית החדש, בחמישית חוזרין לכסדרן, (ה) לסדר (הפסקות) [הפסרות] כ"י ירמ': (ו) בערב שבת ככוסות, כשחל יום שני של ראש חדש אדר בערב שבת, (ז) מסרנין את השבתות, ומפסיקין שתי פעמים, שמקדימין בשבת שעברה, וקורין בפרשת שקלים, ומפסיקין לשבת הבאה; ובשנייה להפסקה קורין פרשת זכור: כארבע כוסות של פסח, בין ראשון לשני מפסיק ושותה כמה שירצה, ובין שני לשלישי מפסיק ואוכל ושותה כל צרכו, אבל בין שלישי לרביעי אינו רשאי להפסיק ולשתות יותר מכוסו, (ח) שכך שנינו בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה, אף כאן בין שקלים לזכור מפסיק, בין זכור לפרה מפסיק, בין פרה והחדש אינו מפסיק: (ט) בשבת בנתיים, אם חל להיות ראש חדש בשבת, קורא פרשת שקלים, בשנייה זכור, ומפסיקין לשבת הבאה, ברביעית פרה אדומה, בחמישית החדש הזה, נמצאת הפסקה המוצעת בנתיים. וכך הוא סדרן של פרשיות הללו ומסורת שלהן:

[שכ"ה] (א) למד קורין פרשת שקלים בראש חדש אדר, שזמן שקלים בראש חדש הוא, (ב) כמו ששנינו באדר משמיעים על השקלים, ועל הכלאים, (ג) [כדי שיביאו שקליהם באחד בניסן, (ד) אמר ר' שמואל כתיב ויהי בחדש הראשון

(ג) פי' ב"ד. הוא חמירש על חסידן והוספתי מלת "פי'". (ג) או ברביעי בשבת. בכ"י שלפנינו (כ"י פארמא) וכן בהעתקה מן הכ"י הזה מפארמא הנמצא ביד הרב החוקר הר"א עפשטיין אחד חסידן שאם חל ראש חדש בשני בשבת מתחיל אבל בכנופיא של אותה העיר כשתם באגודה כ"י אשר אין שייכות כלל לכאן רק כ"י נלקח בחסר ומצאתי לנכון כ"י חסידים ובמחיה, אחר המלות שאם חל ראש חדש בשני בשבת חסר דף שלם מתחיל או ברביעי בשבת וחסר עד אמצע סי' שכ"ז שאין זכר למנהג ואחר זה נמצאים המלות אלא בכנופיא של אותה העיר (עין סי' שכ"ז הערה ב') והוספתי את חסר בפנים הספר. (ד) היא ששנינו חל להיות בשבת. משנה מגילה כ"ט ע"א. (ה) לסדר הפסקות כ"י ירמיה. צ"ל לסדר הפסרות, שם לי ע"ב רבי ירמיה אמר לסדר הפסרות ע"ש בפירש"י. (ו) בערב שבת ככוסות. עתה מפרש את חסידן הזה. ומצאתי בירושלמי מגילה פ"ג ח"ו [דף ע"ד ע"ב] א"ר לוי סימנחן דאולין פרשתא בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה. (ז) מסרנין את השבתות. מגילה ל' ע"א וע"ש בפירש"י ד"ה מסרנין. (ח) שכך שנינו בין הכוסות כ"י. משנה פסחים קי"ז ע"ב. (ט) בשבת בנתיים. זה הוא ח"י על חסידן שהביא.

[שכ"ה] (ב) ולמד קורין פרשת שקלים בראש חדש אדר שזמן שקלים ברי"ח תוא. כ"י חסידים נלקח המאמר הזה בחסר עד ובפרקים אין קיצבה. וכלי ספק ח"י כ"י שהי' לפני המעתיק מפורשטש ולא העתיק בשלמותו, והבאתי בפנים כמו שהוא במחיה, וכ"י ב' מהסדר אחר שתסר הרכה, ע"י לעיל סי' שכ"א הערה א' מתחיל ככאן ולמד קורין פרשת שקלים בראש חדש אדר. אבל אחר המלות באדר באדר משמיעים על השקלים נמצא מאמר גדול חסר במחיו והוספתי בפנים מן כ"י שיביאו שקליהם עד ומוחל אני עונותיהם. (ג) כמו ששנינו באדר באדר משמיעים על השקלים ועל הכלאים. משנה הראשונה בס' שקלים. (ג) כ"י שיביאו שקליהם באחד בניסן. גמרא שם ולמד באדר כ"י שיביאו ישראל את שקליהן בעונתן, ופירש"י בעונתן בזמן קודם ר"ח ניסן, ולכן יש לחקן לפנינו כ"י שיביאו שקליהם בעונתן, ויתרם תרומות הלשכת מן החדשה בזמנה באחד בניסן כמו שהוא בגמרא שם וע"ש בפירש"י, או צ"ל כ"י שיביאו שקליהם באדר. (ד) א"ר שמואל. בגמרא שם

סדר רשי

בשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן (שמות ט' י"ז), (ה) ושנו חכמים בברייתא ביום שהוקם המשכן [בו ביום] נתרמה התרומה, שנאמר זאת עולת חרש בחרשו [לחדשי השנה] (במדבר כ"ח י"ד), (ו) חודש חודש להביא קרבן מתרומה חדשה, (ז) יכול בכל חרש וחרש, ת"ל בחרשו, בחרש אחד ולא בכל חרש, יכול באיזה חרש שירצה, נאמר כאן לחדשי השנה, (ח) ונאמר להלן בחרש הזה, מה להלן אין מונין אלא מניסן, אף חדש האמור כאן אין מונין אלא מניסן. (ט) ועוד פירשו במסכת סופרים (י) ופסיקתא למה באדר נלוו וידוע לפני הקב"ה שהיה עתיד המן לשקול על ישראל, לפיכך הקדים רפואה, שקלי ישראל לשקלי המן, ולפיכך זכר לשקלים קורין פרשת שקלים לשבת הסמוך לראש חדש אדר מלפניו. וכן פרשת פרה אדומה ופרשת החדש בשבת הסמוכות לראש חדש ניסן, (יא) פרה אדומה מפני מה, שהיא מהרתן של ישראל, פרשת החדש מפני שראש חדש ניסן ראש לכל חדשים ורגלים, ובדין היא שתקדים פרשת החדש לפרשת פרה שהרי בשני בניסן עשו פרה אדומה, (יב) כמו שמצינו בסדר עולם, אלא לפי שהיא מהרתן של ישראל הקדימוהו. (יג) מצינו במגילת ירושלמי למה קורין מועדות בכל זמן חזן מענינו של יום, שנאמר וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל (ויקרא כ"ג ט"ד) שאין תלמוד לומר וידבר שאנו יודעין שמשא אמר לישראל, ומה תלמוד לומר וידבר, לומר לך שמשא תיקן לישראל שיהיו דורשין בכל יום מענינו של יום כדי שישמעו העם. ושהיו דורשין מענינו של פרק ופרק, ואף על פי שבטלו שקלים ופרה אדומה וקרבן, הרי נאמר קחה לי עגלה משולשת וגו' (בראשית ט"ו ט'), אמר ליה הקב"ה לאברהם כבר תקנת להם לישראל סדר קרבנות, כל זמן שקורין בהן מעלה אני עליהן כאלו מקריבין קרבן לפני ומחל אני עוונותיהם. (יד) אבל בזמן הזה אין נוהגין, (טו) שכן שנינו שקלים

א"ר שמואל בר רב יצחק ע"ש. (ס) ושנו חכמים בברייתא. גמרא שם. (ז) חודש חודש להביא קרבן מתרומת חדשה. זה ליתא שם. (ז) יכול בכל חרש וחרש. גמרא שם. (ח) ונאמר להלן חודש הזה. בגמרא ונאמר להלן חדשי פירש"י נאמר לחלן לחדשי ראשון הוא לכם לחדשי השנה. (ט) ועוד פירשו במסכת סופרים. הוא פכ"א, ושם תנ"י ולמה באחד באדר שהיה גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהי' המן עתיד לשקול על ישראל לפיכך הקדים ואמר משא שיהיו שקלי ישראל קודמין לחסן, וכן נמצא המאמר בגמרא מגילה י"ג ס"ב אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתידי המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים שקליהן לשקליהן ובירושלמי מגילה פ"ג ה"ח (דף ע"ד ס"ג) ר' לוי בשם רשב"ל צפה חכמיה שחסן חרשע עתיד לשקול כספו על ישראל אמר מוטב שיקדום כספו של בני לכספו של אותו הרשע לפיכך מקדימין וקורין בפרשת שקלים. (ט) פרה אדומה מפני מה שהיא מהרתן של ישראל. רש"י מגילה כ"ב ע"א הביא וז"ל ברביעית החדש הזה לכם, ששם פרשת הפסח ובשם ירושלמי גרסין א"ר חסא ברין הוא שתקדום החודש לפרשת פרה, שחרי באחד בניסן הוקם המשכן ובשני לו נשרפת חפרה, ופסני מה הקדימוהו, שהיא מהרתן של ישראל. הוא בירושלמי מגילה פ"ג ה"ז (דף ע"ד ע"ב) ולפנינו רבי לוי בשם ר' חסא בר הנינה. (י) כמו שמצינו בסדר עולם. הוא בסדר עולם רבא סוף פ"ו. (יג) מצינו במגילת ירושלמי. יש לתקן שמצינו במגילה ירושלמי ותוא בירושלמי מגילה פ"ד היא (דף ע"ה ע"א) ושם סובא רק משא חתקין את ישראל שיהו קורין בתורה בשבתות ובימים טובים ובראשי חודשים ובתלוי של מועד שנאמר וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל. (יד) אבל בזמן הזה אין נוהגין. מכאן ואילך תוא גם בחסיו ונ"ה בכ"א ב'. (טו) שכן שנינו שקלים וביכורים כו'. שקלים פ"ח משנה אחרונה.

וביטורין אין נוהגין אלא בפני הבית, (טז) דכתיב ולקחת את כסף הכיפורים (שמות ל' ט"ז), בזמן אהל מועד נוהגין. (יז) וא"ר אלעזר בזמן שבית המקדש קיים אדם שוקל שקליו ומתכפר לו, מכלל שאין שוקלין אלא בזמן שבית המקדש קיים, ואם שקל בזמן הזה כיון שקרא עליו שם השקלים תפסו את קדושתו, ואין להם פדיון, ואינו יכול ליתנו לעניים, (יח) שכך שנינו שקלים וביכורים הרי זה קודש, (יט) ותנן הקדש והעריך והחרים, בהמה תעקר, פירות כסות וכלים ירקבו, מעות וכלי מתכות יוליכום לים המלח. (כ) ובפורים אין קצבה, וכל מה שיבקש כל אחד ליתן יתן, מפני שהיא צדקה, וצדקה כל אחד ואחד לפי עין שלו הוא נותן, (כא) וזהו שאמרו חכמים מקדימין ליום הכניסה, (קורין) [גובין] בו כיום ומחלקין מעות בו כיום, לא בשביל שקלים, אלא צדקה בעלמא, משום שנאמר מתנות לאבינונים (אסתר ט' כ"ב): ולמה קורין זכור קודם הפורים, כדי להקדים זכירה לעשייה, ותהא פרשת זכור סמוכה לפרשת שקלים ולמסלת המן, ומנין שצריכין אנו לקרותה, (כג) שכך אמרו חכמים זכור את אשר עשה וגו' (דברים כ"ה י"ז) יכול בלב, כשהוא אומר לא תשכח (שם י"ט), הרי שכחת הלב אמור, הא מה אני מקיים זכור, בפה: ולמה קורין בשלישית פרשת פרה אדומה, (כג) שכך אמרו חכמים שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום, וטמא מת לא היה עושה פסח עד שזיה ויטהר, לפיכך קורין פרה אדומה בשלישית שהיא הלכות טהרה, והואה מטומאה לטהרה, ומתוכה ילמדו ישראל לטהר עצמם לפני הפסח, (כד) כדי שיעשו פסחיהם בטהרה: ולמה ברכיעית החדש הזה, משום שעניינו של יום הוא. (כה) ר' לוי בשם ר' חמא בר חנינא אמר בדין הוא שתקדום פרשת החדש לפרה אדומה, שבאחד בניסן הוקם המשכן, ובשני לו נשרפה הפרה, ולמה פרה קודמת, שהיא טהרתם של ישראל, (כו) דתניא ובנבלתם לא תגעו (ויקרא י"א ח') ברגל, שכן ישראל חייבים לטהר עצמן ברגל:

[שכ"ו] (א) מעשה בא לפני רבי ששכח החזן וקרא ארבעה בפרשת החדש שבא בחנוכה, כמו שרגילין לקרות בשאר ראשי חודשים ארבעה, ואמר רבי אם לא היתה ספר תורה של חנוכה מוצא מן הארון לא היה צריך לקרות חמשה בחנוכה,

(ב) דכתיב ולקחת וגו' בזמן אהל מועד נוהגין. הסיום הזה ליתא שם. (ג) וא"ר אלעזר בזמן שבית המקדש קיים כו'. ב"ב ט' ע"א. (ד) שכך שנינו שקלים וביכורים הרי זה קודש. משנת סוף שקלים. (ה) ותנן הקדש והעריך והחרים כו'. יומא ט"ז ע"א ויש לתקן ותניא, (ו) ובפורים אין קצבה. כ"ה במחציו, ומכאן ואילך נמצא גם כן. הדרסים ושם הגוי' אין קפידא. ובפרס ס' כ"א ובמעו פורים אין קצבה. (ז) וזהו שאמרו חכמים. מגילה ד' ע"ב ותקתי גובין בו כיום. וגם במחציו בשעות וקורין בו כיום. (ח) שכך אמרו חכמים. מגילה י"ח ע"א. (ט) שכך אמרו חכמים שואלין ודורשין. פסחים ו' ע"א. (י) כדי שיעשו פסחיהם בטהרה. ז"ל רש"י מגילה כ"ט ע"א פרה אדומה לחזויר ישראל לטהר שיעשו פסחיהם בטהרה. (יא) ר' לוי בשם ר' חמא בר חנינא אמר כו'. הוא לשון תירושלמי מגילה פ"ג ה"ז (דף ע"ד ע"ב) ורש"י מגילה שם הביא את זה בשם ש"ס ירושלמי עיין לעיל הערה י"א. ובפרס סוף ס' כ"א איתא תנינן ר' לוי בר חנינא אמר. (ט) דתניא ובנבלתם לא תגעו ברגל. ר"ה ט"ז ע"ב, עד כאן נמצא בכ"י ב' ומכאן ואילך חסר ומתחיל גור אחיה מעשה בא על ידו שהוא בסוף ס' שכ"ז.

[שכ"ו] (ב) מעשה בא לפני רבי כו'. חובא בפרס ס' כ"ב ושם מעשה בא לפני חסר מלת "רבי" וצ"ל לפני רבי. והרב בעל שבלי הלקט השלם ס' ק"ץ הביא מצאתי בשם רבינו שלמה וצ"ל מעשה בא לפני רבי כו' כל המאמר כמו שהוא בפרס וכן חובא במחציו צד 206

(ב) דהא אמרינן הילכתא אין משגיחין בחנוכה ופורים כל עיקר, כלומר אם לא קרא כל עיקר בפרשת חנוכה ופורים אין לחוש, אבל עכשיו שהוציא שתי ספרי תורות משום פגמו של ספר תורה שני, צריך להעמיד חמישי ולקרות בפרשת חנוכה, שלא יאמרו ספר תורה שני פגום הוא, לפיכך החזירוהו בלא קרייה. ואין צריך לומר שהרביעי עצמו יקרא בשל חנוכה קודם שיחתום ספר תורה ראשון בפרשת ראש חדש דהוה ליה מדלג בתורה, ואין מדלגין בשני עינינן, אבל הרביעי מאחר שקרא בראש חדש יחתום וירד, והחמישי יעלה ויקרא בתורה שנייה, דמוטב שתבטל הא דאמרינן בחנוכה ופורים אין פוחתין ואין מוסיפין עליהן; ואל יפגום ספר תורה, ואחר שקרא בתורה, אסור לקרות בו פעם שנייה, משום ברכה לבטלה, מלבד הכהן שאחר שבירך וקרא עומד ומברך במקום לוי, (ג) דאמר מר אם אין שם לוי קורא כהן:

[שכח] (א) הלל ביחיד אסור לכרך עליו לפניו ולאחריו בימים שאין גומרין בהן את ההלל, שאף בציבור אינו כי אם מנהג בעלמא, וציבור הוא דעבדי זכר למנהג אבותם, אבל יחידים אין זכר למנהג טהג בהם, ואפילו עשרה שפירשו מן הצבור הרי הן ביחידים שמתפללין לעצמן אחורי בית הכנסת מאחר שלא היה באסיפת הכניסה כשנים ושלשה הן לצורך כן, (ב) שאין זכר למנהג, אלא בכינופייא של אותה העיר כשהם כאגודה י שלהן (ג) ואפילו לקרותו בלא ברכה אין צריכין: (ד) גור אריה, ומעשה בא על ידו שהלכו להתפלל בבית האבל בראש חדש, ורצו המניין לקרות הלל, והורה הלכה למעשה דאין צריכין, דעשרה שפירשו מן הצבור הרי הן ביחידים:

סדר פורים.

[שכח] (א) בפורים (ב) מתפלל אדם שמונה עשרה, ובהודאה יזכיר על

ובפרדס שם הוא עד אם אין לוי קורא כהן ואח"כ מתחיל בכל הברכות כולן ויצא אחד מברך וכולן יצאו ידי חובתן וזה ליתא בסדר ולא במחצית. (ג) דהא אמרינן הילכתא אין משגיחין בחנוכה ופורים כל עיקר, כי"ח גם כס' הסדרים (ובכ"י ב' חסר עיין לעיל סי' שכ"ה אות כ"ז). וכן הוא במחצית אבל בפרדס סי' כ"ב הג"י דקאמר אין משגיחין בחנוכה ופורים כל עיקר. ותוהו בגמרא מגילה כ"ט ע"ב רב יוסף אמר אין משגיחין בראש חדש ורבה אמר אין משגיחין בחנוכה והלכתא אין משגיחין בחנוכה ורי"ח עיקר וע"ש בתוס' ד"ח והלכתא. (ג) דאמר מר אם אין שם לוי קורא כהן. גיטין ג"ט ע"ב.

[שכח] (ב) הלל ביחיד כו'. כי"ח גם כס' הסדרים ובכ"י ב' חסר מאמר גדול. ונמצא גם במחצית צד 208. וראיתי בפרדס כס' כי"ג נאמצע הסימן מתחיל בימים שאין גומרין את ההלל וחסר ההתחלה [הלל ביחיד אסור לכרך עליו ולאחריו] בימים שאין גומרין בהן את ההלל כו' כמו לפנינו בסדר בקצת שינויים קטנים בלשון. (ג) שאין זכר למנהג. ע"כ הוספתי כי חסר לפנינו בכו"א ' נאמר דף שלם ונמצא גם בפרדס שם. (ג) ואפילו לקרותו בלא ברכה אין צריכין. בפרדס סיים ודוקא בימים שאין גומרין בהן את ההלל. (ד) גור אריה. הוא רבי יהודה ברי יצחק, נפטר בפאריז בשנת תתקפ"ד בן ג"ח שנה. תשובת ספר שלם סי' כ"ט וכן כס' הסדרים סיים גור אריה. והסיים ומעשה בא עד סוף הסימן חסר שם ונמצא גם בכ"י ב' אבל אחר הסיים ובבבבלם לא תגעו כרגל שהוא סוף סי' שכ"ה חסר עד גור אריה ומעשה בא כו' עד סוף הסימן. ובפרדס שם חסרים המלות "גור אריה" ונמצא מעשה בא לידו שהלך להתפלל כמו לפנינו עד סוף הסימן.

[שכח] (ב) בפורים מתפלל אדם כו'. הוא לשון סדר ר"צ דף ל"ו ע"ב הובא בפרדס כי"ג וכן במחצית צד 207 באיות שינויים ובפרדס הוא כלשון הסדר שלפנינו. (ג) מתפלל

הניסים, ובברכת המזון מזכיר על הניסים בהודאה, (ג) כדאמר רב ששת כתפלה, מה תפלה בהודאה, אף ברכת המזון בהודאה. (ד) וחייב אדם לקרות את המגילה בארבעה עשר ביום ובלילה, דאמר ר' יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום שנאמר אלהי אקרא יומם ולא תענה, ולילה ולא דומיה לי (תהלים כ"ב ג). (ה) ואמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות במקרא מגילה, דאף הם היו באותו הנס.

[שכט] (א) והקורא את המגילה מברך מניח סימנא דרבנן, (ב) על המגילה, ושעשה ניסים, ושחיינו (ג) ולאחר קריאתו הוא אומר האל הרב את ריבנו, (ד) עד האל המושיע, (ה) ואומר אשר הניא וכו', (ו) ועומד [החזן] ואומר ואתה קדוש וסדר קדושה כולה, יתגדל תתקבל, פיוטם הקמורת וקריש, (ז) ואם מוצאי שבת היא, לאחר סיום תפלת לחיש אומר קדיש שלם, וקורא את המגילה, וכשהשלים עומד [החזן] לפני

אדם שמונה עשרה. בסמ"ח בפורים שחרית ומנחה מתפלל שמונה עשרה כו' והובא שם נוסח של על חננים וכן הובא הנוסח בסדור רע"ג שם ועיין סמ"ס פורים סי"ב ח"ח ובשאלות פ' וישלח. (ג) כדאמר רב ששת. שבת כ"ד ע"א. (ד) וחייב אדם כו', מגילה ד' ע"א והובא בסדור רע"ג שם. (ה) ואמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה. שם שם.

[שכט] (ב) והקורא את המגילה מברך מניח סימנא דרבנן. בכ"י סמ"ס חסדים נשמטה תפלה מניח ונמצא גם בכ"י ב' וכן בפרסם סי' ר"ג והמירל בפרסם דפוס ווארשוי חסדיר המלות "דרבנן הוא" ובאמת הכוונה היא סימן של רבנן, ובסמ"ח סי' רמ"ז צד 212 הביא "חילכות פורים ומגילה לרב יהודאי גאון פסוקות וקצובות וקלות" וחביא שם ובמגילה מברך ג' ברכות קודם קרייתו מניח, מקרא מגילה, שעשה ניסים, ושחיינו, וגם בנכסא מגילה כ"א י"ב איתא לפניו מאי מברך רב ששת מקסריוא איקלע לקמיה דרב אשי וברוך מניח, פירש"י מניח על מקרא מגילה ושעשה ניסים ושחיינו. (ג) על המגילה ושעשה ניסים ושחיינו. הוא הפירוש על הסימן, ובפרסם שם כתוב פסורש: מ' מקרא מגילה. ג' נסים ח' ושחיינו. (ד) ולאחר קריאתו הוא אומר האל הרב את ריבנו עד האל המושיע. ברכת הרב את ריבנו נזכרה בנכסא מגילה כ"א ע"ב וכן הובא בסדור רע"ג דף ל"ה סוף ע"ב והביא שם והכי אמר רבינו נתן ראש וישיבה הכי נתנינן במתיבתא לומר ברכת הרב את ריבנו וכו' ולא אמרינן האל הרב את ריבנו וסובא בהעיסור עשרת הדברות דף מ"ז ע"ב ועיין בסור ארית סי' תרצ"ב שהביא כן בשם רב עמרם גאון. ועיין ירושלמי מגילה פ"ד ה"א תלשון בנכח הרב את ריבך והנוקט את נכסך הגואלך והמושיעך כסף עריוצק ועיין גם כמס' סופרים פ"ד ה"ה. ובסמ"ח צד 218 הובא גם פיוט מושיע ומגן, גם פיוט לחראב"ע קוראי מגילה הם ירגנו אל אל, גם פיוט מרבינו יצחק מדרנפירא והוא הירוצבא. (ד) עד האל המושיע. בכ"י ב' מסים בזה וכל השאר חסר ומתחיל שחרית מתפלל ו"ה, ונמצא לנכון גם בס' חסדים. ובפרסם שם איתא כך: אחר קריאת המגילה ואחר הברכה עומד החזן ואומר ואתה קדוש וסדר קדושה כולה קדיש כולה. ואח"כ הובא ואם מוצאי שבת היא כו' כמו לפנינו בכ"י א' (כ"י פארמא). (ה) ואומר אשר הניא וכו'. נוסח הפיוט הוה הובא בסמ"ח צד 214 ורשום "וה פיוט מיסוד אנשי כנסת הגדולה. ומזכיר בהנהגות מייסודות ח' מגילה פ"א ובעל שבלי הלקט השלם סי' ר' הביא: מצאתי בשם רבינו שלמה וצ"ל יש פסוקות שאומרים אחר הברכה פיוט נאה כגון אשר הניא. ובעל תולדות הקליר הערה 20 חשב שנחבר בימי הגאונים. (ו) ועומד החזן. מכאן עד סוף חסין מוכח בסמ"ח צד 218. (ז) ואם מוצאי שבת היא כו' ומתחיל ויהי נועם. בעל שבלי הלקט סי' קצ"ט חביא ורבינו שלמה ז"ל הורה פורים שחל להיות במז"ש אומרים ויהי נועם כו' ע"ש וראיתי בתנא סי' מ' שהביא פורים שחל להיות במז"ש מצאתי בשם רבינו שלמה שאין אומרים ויהי נועם, יש לחקן אומרים ויהי נועם כמו שהוא לנכון בשבלי הלקט אשר שם נובע הסמך, וגם בפרסם שם הובא לנכון ואומר ויהי נועם.

התיבה ומתחיל ויהי נועם, ואומר [ואתה] קדוש וסדר קדושה, ואינו אומר וסא לציון בלילה, שאין נאולה בלילה:

[של] (א) בשחרית מתפלל שמונה עשרה, ומזכיר על הניסים בהודאה, לאחר סיום תפלתו אומר קריש, (ב) עד דאמירין בעלמא. ואין אומרים הלל בחוצה לארץ, (ג) ומוציאין ספר תורה בגדלו ורומטו, (ד) וקורין בו שלשה בפרשת ויבא עמלק, ואע"ג שאין בפרשה עשרה פסוקים אלא ט' פסוקים ולא יותר, קריש עד דאמירין, ואחריה מקרא מגילה, ומחזיר ספר תורה לתיבתו (ה) בהלל ובהודאה, ויש שמחזירין אותו למקומו לכבודו קודם, ושוב חוזר וקורא מגילתו, קורא את המגילה סותח בתהלה וסדר קדושה, ובא לציון, קריש תתקבל:

[של] (א) בפורים אין אומרים למנצח, משום דכתיב ביה יענק ה' ביום צרה (תהלים כ' ב'), וצרה בפורים לא מדכרין לפי שנאמר ימי משתה ושמחה (אסתר ט' כ"ב), וכן למחר אין אומרים למנצח, (ב) ואין נוטלים על פניהם בתחנונים בשניהם.

[של] (ב) שחרית מתפלל גם שמונה עשרה. תובא גם בפרדס סי' ר"ב ובסמ"ו צד 218. (ג) עד דאמירין בעלמא, ואין אומרים הלל בחץ לארץ. בפרדס שם עד דאמירין (עולה שאין אומר בחוצה לארץ) תמיל את הפרדס בדפוס ווארשוי תסגיר את הסלות לפי שאין להם מוכן אבל באמת צ"ל עד דאמירין בעלמא (בסקום בסעות "עולם") ואח"כ צ"ל ואין אומר הלל בחוצה לארץ, כמו שהוא לפנינו בסדור ובכ"י ב' ובס' הסדרים כתוב שאין אומר הלל על הגם שבחוצה לארץ, ובסמ"ו צד 218 הביא כך סיים תפלתו אומר קריש עד דאמירין, ולפיכך אין אומרים הלל בפורים לפי שקריאת המגילה עולה לו לחלל כראסר רבא פ"ק במגילה [ויד ע"א] קרייתת זו היא הלילא, ויש אומרים לפי שאין אומרים הלל על גס שבחוצה לארץ ע"כ ולפינו בגמרא רב נחמן אמר, והנה בסמ"ו שם נמצא תוספת ורשום ה' והביא בהוספה וכספר ילמדנו כתוב למה אין אנן אומרים הלל בפורים כו', כל המאמר הוא בפסיקתא רבתי פ"ב ויען כי מתחיל ילמדנו רבינו גר של חנוכה לכן יכנהו ילמדנו ואולי ה' לפנינו בילמדנו חנאבר וחסיס שם ובתלמוד, בבלי במגילה הוא בדף י"ד ע"א. (ג) ומוציאין ספר תורה בגדלו ורומטו, בפרדס ובסמ"ו שם איתא בגדולת ורומטו, בכ"י ב' בגדלות ורומטו ובס' הסדרים נאסר רק ומוציאין ספר תורה ואולי הכוונה סדונה על תפסוקים סדונה לקרות בשעת הצאת ספר תורה היינו גדלו לה' אתה, וכן רומטו ה' אלחינו והשתחונו לחדום רגלינו רומטו ה' אלחינו והשתחונו להר קדשו, ואמירת גדלו נזכר כבר בסמ' סופרים פ"ד הי"א ע"ש. (ד) וקורין בו שלשה בפרשת ויבא עמלק ואע"ג שאין בפרשה עשרה פסוקים אלא ט' פסוקים ולא יותר, בגמרא מגילה כ"א ע"כ איתא אין מוחתין מעשרה פסוקים בבחי"כ ובתנן חתום ר"ח אין מוחתין וא"ת והרי פרשת עמלק דליכא אלא תשעת פסוקים, י"ל דשאני פרשת עמלק דסידרא דיומא הוא כו', ותוא כן בירושלמי מגילה פ"ד ה"ב (ע"ה ע"א) לא יפחתו מעשרה פסוקים כו' החיב רבי פילפ' כו' הרי פרשת עמלק, א"ל שנייא היא שחתיא סדונה של יום. (ס) "בהלל ובהודאה", ליתא בפרדס ובנמצא גם בכ"י ב' ובס' הסדרים וגם בסמ"ו שם.

[של] (ב) בפורים אין אומרים למנצח משום דכתיב ביה יענק ה' ביום צרה כו'. כ"ה גם בכ"י ב' ובס' הסדרים וגם בסמ"ו צד 219. אבל בפרדס נלקה המאמר בחסר וכך איתא שם: בפורים אין נוטלין על פניהם דכתיב בהו ימי משתה ושמחה ואמר מר אסורין בתענית זה חת. ויש לחקן כמו שהוא לפנינו בסדור. גם מה שתובא בפרדס ואמר מר אסורין בתענית זה חת יש לחקן אסורין זה בזה והוא בגמרא תענית י"ח ע"כ ומגילה ה' ע"כ, והכוונה לאסור את זה בזה כגון בני מ"ז דקרו בייד ובני י"ד בפ"י כמו שפ"י רש"י שם ואולי חסלה בתענית נוסף לציון סקום המאמר שהוא בתענית. (ג) ואין נוטלין על פניהם. ע"ין תוס' מגילה ה' ע"כ ד"ה שאסורין בחסר שחביאו רש"י כו' וסייכו אלא דואי לא תהי אלא לענין שאין נוטלין על פניהם ולא דיי יום צרה אלא יום שמחה. ובעל שבחיל סי' ר' הביא ואע"ג שכתב רב

משום דכתיב להיות עושים את שני הימים האלה (שם שם כ"ז), ערים המוקפים כסיו וכפרים ב"ד, (ג) ואמר מר אסורין זה בזה, ואינו אומר שיר מזמור לאסף:

[שלב] (א) [המבקש] לצאת בדרך ורועה לקרות את המגילה ב"א ב"ב ב"ג, אם יכול ליקח עמו מגילה יעשה כל תקנה שיוכל ויקח אותה כדי שיקרא אותה בזמנה, ואם אינו יכול לקרות, יקרא אותה ב"א או ב"ב או ב"ג, כמו שאמרו חכמים, (ב) דתניא חנניה אומר חכמים הקילו על הכפרים להיות מקדימין ליום הכניסה, כדי שיספיקו מים ומוזון לאחיהם שבכרכין, ומכאן אנו למדין שאע"פ שזמן מגילה ב"ד משום מים ומוזון תיקנו להם חכמים להקדים, וכ"ש בשאינו יכול, ואי אפשר לו שמשמימן אותו כבני כפרים מקל וחומר, ויקרא מן ויהי בימי, עד לכל זרעו, (ג) מיהו אל יקרא אותה אלא בעשרה, (ד) דאמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחיד, שלא בזמנה קורין אותה בעשרה, ורב אסי אמר בין בזמנה שלא בזמנה בעשרה, הוה עובדא וחש לה רב להא דרב אסי ומשום הדור מצוה והלכתא כרב אסי, ועד כאן לא פליגי אלא בזמנה, אבל שלא בזמנה הכל מודים שאין קורין אותה אלא בעשרה, והולכך אם קרא אותה בזמנה בעשרה מברך לפניה ולאחריה, ואם היו פחות מעשרה אל יברך לא לפניה ולא לאחריה, (ה) וכן מי שבא מן הדרך לאחר זמנה בין ביחיד בין בעשרה לא יקרא, ואם מבקש לקרותה שיקרא כאדם שקורא בתורה ובנביאים ובכתובים, לא יברך לא לפניה ולא לאחריה, שכן אמרו חכמים מגילה נקראת לא פחות ולא יותר:]

[שלב] (א) הקורא את המגילה בציבור, כורך וקורא אותה כספר תורה,

עסרם גאון וציל [חוא בסדור שלו דף ל"ז ע"ב] מנחם שניידרין תנאין ואמוראין ואבות בית דין ונפולין על פניהם מ"ס אנו לא נהגו כן ואין מנהיגו ליפול על פנים. ובפרסם שם אחר ואמר מר אסורין בתענית זה וזה סיים עוד אוכלין ושותין ומשמימין ומזמירין על שולחנם ובבית חבריהם ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאבינונים, במקום שיש להם ספק אי עירם מוקפת חומה מימות יהושע בן נון אי לאו, קורין אותה בי"ד כהלכתא ובסיו קורין אותה בלא ברכה ושמימין זה בזה ע"ב, וזה ליתא בסדור. וראיתי כי בעל שבלי הלקס סי' קצ"ה הביא מצאתי בשם רבינו שלמה וצ"ל במקום שיש בו ספק כו'. כוון לזה אשר הבאתי מהפרס. (ג) ואמר מר. מגילה ה' ע"ב, תענית י"ח ע"ב.

[שלב] (ב) המבקש לצאת לדרך כו'. כל הסימן חסר לפנינו בכ"ז א', ונמצא בכ"ז ב', ובס' הסדרים, ובפרסם סי' ר"ד ובבב"א סי' רמ"ג עד 207 וגם בעל שבלי הלקס סי' קצ"ה (ע"ז ע"א) הביא ובשם רבינו שלמה וצ"ל מצאתי המבקש לצאת לדרך כו'. כל המאמר כמו שהוא בפרסם שם וע"ש בשבלי הלקס ובסדור א"ח סי' תרפ"ה סח שהביא שדרו מפתחא וע"ש בב"י שהאריך בזה. (ג) דתניא חנניה אומר חכמים הקילו כו'. במגילה ד' ע"א ושם חנני א"ר חנינא. (ג) מיהו אל יקרא אותה אלא בעשרה. בסדור רמ"ג איתא כך והקורא את המגילה בזמנה אינו קורא אותה אלא בעשרה שכן אמר רבינו נתן ראש ושיבת לענין מגילה אמר רב מגילה בזמנה קורין אותה אפילו ביחיד ושלא בזמנה בעשרה רב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה חוה עובדא וחש לה להא דרב אסי וכוון דרב קא חייש להא דרב אסי הלכה כרב אסי. וזה תובא ברא"ש מגילה פ"א בשם רמ"ג ועיין בסדור ב"י מור א"ח סי' תר"ץ שתאריך בזה. (ד) דאמר רב מגילה בזמנה כו'. מגילה ה' רע"א. וראיתי בערוך ערך מגל הביא המאמר מן מגילה דף ה' מגילה בזמנה ביחיד וכתב כלומר בארבעה עשר קורין אותה אפי' ביחיד, שלא בזמנה שמקדימין ליום הכניסה אין קורין אותה אלא בעשרה, סי' ר"ח הילכתא כרב כו' ע"ש. (ה) וכן מי שבא מן הדרך. זה הביא בעל שבלי הלקס סי' קצ"ה בשם רבינו שלמה וצ"ל וע"ש מה שכתב בזה.

[שלב] (ב) הקורא את המגילה בציבור, כורך וקורא אותה כס"ת. הוא לשון רמ"ג בסדרו

ואינו פושטה כאיגרת, שבשתי ישיבות ובבית רבינו שבבבל ובכל מקומות [ארץ] ישראל קורין כספר תורה, וכן מנהג:

[שלה] (א) ומגילה שאינה משורטטת אין אדם יוצא בה ידי חובתו: (ב) קרא סירוגין ומתנמנם יצא, (ג) סירוסין לא יצא, (ד) ר' מונא אומר משום רב יהודה אף בסירוגין אם שהה כדי לגמור את כולה חוזר לראש, (ו) והכי אמר רב נמרואי ריש מתיבתא בהלל ובמגילה ובקריאת שמע אם פסק כדי לגמור את כולה אינו חוזר, (ז) דאמר רב יוחנן שמע תשע תקיעות בתשע שעות [ביום] יצא, אע"פ שאמר שמואל הלכה כר' מונא שאמר משום ר' יהודה אם שהה כדי לגמור את כולה (ז) [חוזר לראש, מיהו קי"ל שמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן, הילכך בהלל ובמגילה ובק"ש אע"פ ששהא כדי לגמור את כולה] אינו חוזר לראש, אלא למקום שפסק משום (ח) דהלכתא כר' יוחנן:

[שלה] (א) והיכא דקרי ליה מסיפא לרישא, לא נסיק ידי חובתו, (ב) דתנן

(דף ל"ז ע"א) וכן הובא בפרדס סי' ר"ד. וראיתי במחזיקי דוד 218 הביא וז"ל: והקרא את המגילה בציבור כורך וקורא בה כספר תורה, ורשאי תוה לפסוק בכל מקום שירצה, בין בסוף פסוק בין באמצע פסוק וכן מנהג בשתי ישיבות והכי נמי אמר רב עמרם גאון ריש מתיבתא, וכן כתב רב יתודאי גאון הקורא את המגילה בציבור כורך וקורא בה כספר תורה ואינו פושטה כאיגרת, שבשתי ישיבות [ובבית] רבינו שבבבל ובכל מקומות [של ארץ] ישראל קורין אותה כספר תורה וכן עמא דבר, ונמצא שם הוספת ורשום ת' לרב האי גאון אמר מנהגא (דחזנא) [דחזו לן] קורא ופושטה כאיגרת, אבל הקורא וכוך כספר תורה לא חזא לך ודברי רב האי גאון הובאו ברו"ף מגילה פ"א וכן הביא הרא"ש פ"ק דמגילה סי' ז' וכן הוא בספר ארית סי' תר"צ ע"ש מה שהביא בשם רב נמרואי, ובעל שבלי הלקט השלם סי' קצ"ח (ע"ח ע"ב) הביא זה בשם רב צמח גאון זצ"ל והביא ג"כ דברי רב האי גאון ודבריו נובעים מן ערוך ערך מגל, וע"ש בערוך השלם שהביא וכן הובא באו"ז ה' מגילה סי' ש"ע, וסיום וכתב חר"י משה בר מייסון זצ"ל ומנהג כל ישראל שחקורא את המגילה קורא ופושטה כאיגרת וכשיגמור חוזר וכוונה כולה ע"כ וכן הגהות מייסונות מגילה פ"ב באות צ' הביא אמנם כתב רב צמח גאון דהקורא את המגילה קורא וכוך כס"ת וכן מנהג בשתי ישיבות ובית רבינו שבבבל ובכל מקום ישראל וכן כתב ר' פלטי גאון אבל רבינו האי גאון כתב בדברי החסיד (ר"ל כהרמב"ם) כו'.

[שלה] (ב) ומגילה שאינה משורטטת אין אדם יוצא בה ידי חובתו. תוה לשון רע"ג בסדורו דף ל"ז ע"ב וכן הובא בפרדס סי' ר"ד. בגמרא מגילה ט"ז ע"ב איתא רק מלמד שצריכת שירשום. (ג) קרא סירוגין כו'. משנה מגילה י"ז ע"א ופירשי קורא מעט ופוסק וקורא מעט וחוזר ופוסק, ובפרדס חסד זה ומתחיל בסאמר שלאחריו והיכא דאיכא מגילה כתובה בין כתובים, והובא בסדור רע"ג דף ל"ז ע"א. (ג) סירוסין לא יצא, גמרא שם י"ח ע"ב ופירשי סירוסין לספרע כמו פרס את המקרא. (ד) ר' מונא אומר כו'. גמרא שם והובא גם בסדור רע"ג שם. (ה) והכי אמר ר' נמרואי ריש מתיבתא, תוה לשון רע"ג בסדור דף ל"ז ע"א. (ו) דא"ר יוחנן. (ז) ל"ד ע"ב והובא בסדור רע"ג שם. (ז) חוזר לראש מיהו קי"ל כו'. הוספתי כמו שחזו לזכרון בסדור רע"ג ובמחזיקי הדשמים המעתיק מן את כולה עד את כולה. (ס) דהלכתא כר' יוחנן. ר"ל דלא כר' מונא. בעל שבלי הלקט סי' קצ"ח הביא רבינו יצחק פאסי זצ"ל פסק דלית הילכתא כר' מונא אלא אפ"י אם שהה כדי לגמור את כולה יצא, וכן פסק רבינו חננאל ורבינו ישעי' זצ"ל ועשרת הדברות, ויראים פסק כר' מונא והכי איפסק תילכתא בירושלמי עכ"ל. הכונה לירושלמי מגילה פ"ב ה"ב וגם בשאילתות פ' ויקהל פסק דחוזר, וכן ראיתי בבה"ג ח' מגילה שכתב וליחא לדרכי מונא אלא אע"פ ששהה כדי לגמור את כולה אינו חוזר אלא למקום שפסק ועיין שו"ת הרשב"א סי' רמ"ד.

[שלה] (ב) והיכא דקרי ליה מסיפא לרישא, תוה לשון חבה"ג ריש ה' מגילה

וכן הובא ג"כ במחזיקי דוד 208. (ג) דתנן, מגילה י"ז ע"א.

סדר רשי

הקורא את המגילה למסרע לא יצא, (ג) וכתבני ליה למקרייה כולה, (ד) דאמר ר' חלבו אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכא בדברי האומר כולה:

[שלח] (א) והיכא דאיכא מגילה הבתובה בין הכתובים לא יצא, לא מיבעי ליה למקרי בה, והני מילי בציבורא. אבל ביחיד נסיק ידי חובתו, (ב) דאמר ר' אבא אמר ר' הויה בר אבא אמר ר' יוחנן הקורא את המגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, הני מילי בציבורא, אבל ביחיד נסיק ידי חובתו:

[שלח] (א) והיכא דשמע ליה מחרש שוטה וקטן לא נסיק, (ב) דתנן הכל כשרין לקרות את המגילה, חוץ מחרש שוטה וקטן ור' יהודה מכשיר בקטן, ולית הילכתא כוותיה, כיון דלאו בני חיובא נינהו, (ג) לא מסקי אחרים ידי חובתן. ולא שנא קרי לה חד נכרא, ולא שנא קרי לה כמה גברי בהדי הדדי (ד) כמאן פרשתא דמי, (ה) דתנן הקורא את המגילה עומד ויושב, קראה אחד קראה שנים יצא, (ו) [ומאן דקרי לה, מיבעי ליה לכווני דעתיה, ומאן דשמע ליה צריך לכווני דעתיה ואי לא לא נסיק], (ז) ומאן דעייל לבי כנישתא ואשכח ציבורא דקרו לה חצייה לא לימא אשמע לה מהכא לסופה, והדר אשמע רישא דלא שמעית אלא לקרייה מרישא לסופה:

[שלח] (א) כל היום כשר לקריאת המגילה, ולקריאת הלל, ולתקיעת שופר, ולנשילת לולב, ולתפילת מוסף, זה הכלל כל שמצוות ביום כשר כל היום כל שמצוותו כלילה כשר כל הלילה, (ב) והיכא דלא קרי ליה מפניא קרי ליה (ג) [מולי לילא, והוא דלא עלה עמוד השחר, וכיממא נמי היכא דלא קרייה]

(ג) ומכתבני ליה למקרייה כולה. הוא לשון כהה"ג שם. [דאמר ר' חלבו. מגילה י"ט ע"א].

[שלח] (ב) והיכא דאיכא מגילה הכתובה בין הכתובים. הוא לשון כהה"ג ח' מגילה ורשום, "מסקי ובגמרא מגילה י"ט ע"א הקורא במגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא וכתב רש"י שם ספרים שהיו בימי החכמים כולן בגליון כס"ת שלנו, ובפרס חסר מאמר שלם עיין לעיל סי' שליד הערה ב' ומתחיל מכאן. (ג) דאמר ר' אבא אמר ר' הויה בר אבא אמר ר' יוחנן, בכה"ג שם דאמר רבי אבא ברית דרבי תימא בר אבא אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן. אבל בגמרא לפנינו י"ט ע"ב א"ר חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ובפרס סי' ר"ד הובא דאמר ר' אבא ברית דר' חייא בר אבא אמר ר', ציל אמר ר' יוחנן.

[שלח] (ב) והיכא דשמע ליה מחרש שוטה וקטן. הוא לשון כהה"ג מגילה שם. (ג) דתנן הכל כשרין בר. מגילה י"ט ע"ב. (ג) לא מסקי אחרים ידי חובתן. בכה"ג שם סי"ט דתנן [ריה כ"ט ע"א] זה הכלל כל שאינו מתוויב בדבר אינו מוציא את חריבין ידי חובתן. וחסר גם ככ"י ב' ובס' חסדרים. (ד) כמאן פרשתא דמי. וכ"ה ככ"י ב' ובס' חסדרים, ובפרס ובסמ"ח חגי כמו פרשתא שמיר דמי ובכה"ג שם חגי' כמאן דעברין פרשתא שמיר דמי. (ה) דתנן. מגילה כ"א ע"א. (ו) ומאן דקרי לה. הוא לשון כהה"ג והובא לנכון ככ"י ב' ובס' חסדרים ובסמ"ח. רק המלות גמאן דשמע ליה צריך לכווני דעתיה' ליתא בכה"ג וכן ליתא בפרס סי' ריד, ועיין בסור אריח סי' תריצ ובכ"י שם. (ז) ומאן דעייל לבי כנישתא כו'. הוא לשון כהה"ג ה' מגילה שם, ובכה"ג שם אחר הסיום אלא לקרייה מרישא לסופה סי"ט דתיר הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שקראו חצייה לא יאמר אגסור חצייה עם הציבור ואחזור ואקרא את חצייה הראשון אלא קוראה מתחילתה ועד סופה. הוא בגמרא מגילה י"ט ע"ב. ובפרס לא הובא כל המאמר ומאן דעייל, ומתחיל שם קראה על פה לא יצא.

[שלח] (ב) כל היום כשר לקריאת מגילה. משנת מגילה כ' ע"ב והובא בכה"ג ה' מגילה שם. (ג) והיכא דלא קרי ליה מפניא הוא לשון כהה"ג שם. (ג) כולי לילא כו'. תוספתו כמו שהוא לנכון בכה"ג שם ובסמ"ח צד 209 וכן ככ"י ב' אבל בסדרים חסר ג"כ ומלא שיבושים.

מצפרא קרי לה כולי יומא ושפיר דמי: וכי קרי מתבעי ליה] למיקרייה [במגילה]
דנתיבא [כ]הילכתא (ד) ומסרגלא [וכתיבא] בדיוותא, ודלא בדיוסתרא או על
מקא, או דנתיבא בסמטני [בסומקא] או ביורקא או ברהבא, עד שתהא כתובה
אשורית על הספר, ובדיו, והיכא נמי דנתיבא קרא וקרי בתרגומא לא יצא [אי
נמי כתיבא בתרגומא וקרי ליה בקרא לא נסיק, דהיינו על פה, (ה) ותנן קראה על פה
לא יצא, (ו) והיכא דחייטא (כנצתא) [בכיתנא פסולה] (ז) דאמר ר' חלבא אמר ר' הונא
בר גוריא אמר רב מגלה נקראת ספר, ונקראת איגרת, נקראת ספר שאם תפרה בחומי
פשתן פסולה, ונקראת איגרת שאם הטיל בה שלשה חומי גידין כשרה, אמר רב
נחמן בר יצחק ובבלבד שיהיו משולשין, (ח) שיוור התפר הלכה למשה מסיני.

[שלמ] (א) ועדיף משמע מקרא מגילה [בזמנה] ממיגרס באורייטא
(ב) דאמר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתן ולויים בדוכנן וישראל במעמדם
כולן מנטלין עבודתן ובאין לשמוע מקרא מגילה. (ג) [מכאן סמכו של בית רבי שמכבלין
תלמוד תורה ובאין לשמוע מקרא מגילה]:

[שם] (א) אמר רב מגילה בזמנה ביהודי, שלא בזמנה בעשרה, [ורב אסי
אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה] הוה עובדא וחש ליה רב להא דרב אסי
והילכתא כרב אסי:

[שמא] וכשהוא קורא את פרשנרתא ואת דלפון, עשרת בני המן בן
המדתא חייב לקרותם כולם בנשימה אחת ולא יפסיק בהם, (א) דאמר ר' זירא דמן
יפו עשרת בני המן [ועשרת] צריך למימרינהו בנשימה אחת, מאי טעמא (ב) כולוהו
נפקי נשמתיהו בשעה חדא: וצריך שיהא ארוך ו' של ויתא, (ג) דאמר ר' יונה

(ד) ומסרגלא וכתיבא בדיוותא כו', הוא לשון הבחיג, ובכ"י ב' חלשון משובש מאר.
ובסוף סיים בבחיג אחרי המלות על הספר ובדיו דתנן היתה כתובה בסם בסיקרא כו' הוא דף
י"ז ע"א. (ס) ותנן קראה על פה לא יצא. משנה מגילה י"ז ע"א. ובפרסם סי' ר"ד נלקח
המאמר בחסר ומתחיל קראה על פה, לא יצא ואפילו היכא דנתיבא בתרגומא ואי זה הוא קרי
לא כמקרא על התרגום לא יצא דהיינו על פה וחוא בפעוה ויש לתקן כמו שתוא לפנינו בסדור.
(ז) והיכא דחייטא כנצתא. תקנתי בכיתנא פסולה כמו שהוא בבחיג שם וכן בסחי' ובכ"י ב'
והיכא דחייטא כנתיבא צ"ל ככיתנא, ובס' הסדרים נאמר לנכון בכותנא פסולה וכן הוא לנכון
בפרסם סי' ר"ד. (ז) דאמר ר' חלבא כו', מגילה י"ט ע"א וחובא בבחיג, ובפרסם בפעוה א"ר
אחא בר גוריא צ"ל א"ר הונא בר גוריא. (ס) שיוור התפר כו'. שם י"ט ע"א וחובא בבחיג.
[ישלמ] (ב) ועדיף משמע מקרא מגילה ממיגרס באורייטא. הוא בבחיג ה' מגילה. בפרסם
חסר כל זה ואחר הסיום שיוור התפר חלכה למשה מסיני מתחיל ויתבא דלא נהיגי למעבד
מלאכה בפורים, הוא לפנינו בסדור לחלן סי' שמ"ג. אבל נמצא לנכון גם בבחיג' צד 209 וכן
הוא בכ"י ב' ובס' הסדרים. (ג) דאמר רב יהודה אמר שמואל. בגמרא מגילה ג' ע"א הגי'
דאמר רב יהודה אמר רב אבל בערין ד' ע"א הגי' כמו לפנינו בסדור וכו' גם בבחיג ה'
מגילה ג"ב. (ד) מכאן סמכו כו'. חוספתי כמו שהוא בכ"י ב' וכן בבחיג שם ובסחי' וחוא
בגמרא מגילה שם וחסר גם בס' הסדרים.

[שם] (ב) אמר רב מגילה בזמנה ביהודי. מגילה ה' ע"א וחובא בבחיג שם.
(ג) וחילכתא כרב אסי. כן חובא בסדור רע"ג דף ל"ז ע"א ועיין לעיל סי' שליב הערה ג'.

[שמא] (ב) דאמר ר' זירא דמן יפו כו'. מגילה סי' ע"ב ושם הגי' אמר רב ארא דמן
יפו והריף ותרמיש תביאו א"ר אבא דמן יפו. (ג) כולוהו נפקי נשמתיהו בשעה חדא. בגמרא
שם כולוהו בתרי חדרי נפקי נשמתיהו. (ג) דאמר ר' יונה אמר ר' זירא. כן גי' הריף ותרמיש
אבל בגמרא מגילה שם הגי' אמר ר' יוחנן.

אמר ר' זירא צריך (דמתחיה) [למיתתחא] בוקיסא, מאי טעמא דכולהו בחד זקיסא איזדקיסו:

[שמב] (א) תני רב יוסף שמחה ומשתה ויום טוב, שמחה (ב) [שאסור בהסדר, משתה שאסור בתענית], ויום טוב שאסור בעשיית מלאכה, (ג) רבה בריה דרבא אמר הסדר ותענית קיבלו עליהם, מלאכה לא קיבלו עליהם, דמעיכרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב (אסתר ט' י"ט), ולכסוף כתיב ימי משתה ושמחה (שם שם כ"ב) ואילו יום טוב לא כתיב, דיום טוב לא קיבלו עליהם, (ד) וסעודת פורים שאכלה בלילה לא [יצא ידי חובתו] מאי טעמא ימי משתה ושמחה כתיב:

[שמנ] (א) ודוכתא ד לא נהיגי למיעבד מלאכה בפורים, (ב) לא ניבדל בהדיהו, (ג) דרב (חיה) [חזיה] להתוא נכרא דזרע כיתנא בפורים ולטייה ולא צמח כיתנא (ד) מיכדי לא קיבלו עליהו אמאי לטייה, (ה) [משום] דברים המתירים ואחרים נהנו בהם איסור ומגיל דמנהגא מילתא היא, (ו) אמר רב שמן בר אבא אמר ר' יוחנן אמר קרא שמע בני מוסר אנכי ואל תמוש תורת אמן (משלי א' ח'):

זה הוסד מפי רבינו תנח נפשו בצרור החיים.

[שמד] (א) איש יהודי וגו' ומדרכי צא, ליהודים היתה אורה וכי מרדכי היהודי,

[שמב] (א) תני רב יוסף. סגילה ה' ע"ב ותוכא בכח"ג שם. (ג) שאסור בהסדר משתה שאסור בתענית. הוספתי כמו שהוא בגמרא שם. (ג) רבה בריה דרבא אמר. גמרא שם. (ד) וסעודת פורים שאכלות בלילה לא יצא. בכח"ג שם. (ס) דאמר רב. בגמרא שם ד' ע"ב חגי' אמר רבא.

[שמנ] (א) ודוכתא דלא נהיגי למיעבד מלאכה כו'. הוא לשון הבח"ג שם. (ג) לא ניבדל בהדיהו. בבח"ג חגי' לא נעביד יחיד מלאכה אלא נבטיל בהדיהו. ובפרסא אחר שחמר מאמר גדול מתחיל ודוכתא דלא נהיגי למיעבד מלאכה בפורים לא ליעבד אלא לבטול בהדיהו עיין לעיל ס' ש"ס הערה א' ובכ"י ב' ובס' הסדרים ודוכתא דלא נהיגי למעבד מלאכה בפורים לא נעביד מלאכה בפורים אלא נבדיל בהדיהו. (ג) דרב [חזיה] להתוא גברא דזרע כיתנא בפורים. סגילה ח' ע"ב ובגמרא שם דהוה קא שדי כיתנא ופירש"י שדי כיתנא זרע פשתן. וגם בבח"ג סוף ה' סגילה חביא דשדי כיתנא. וכן בשאלות ויחל וגם במחז"ז צד 210 הובא כמו לפינו בפרס וכו' בכ"י ב' ובס' הסדרים. אבל בפרס ס' ר"ד וכן בפרס קושט' דף ס"ז ע"ג הובא ג' אחרת דרב חזי גברא דשדי כיתנא במיא נראה שהיו לפינו חגי' דשדי בריש והוא מלשון שורין בדחיל ותוסף מלת במיא ותכוונה שחיה שורה כיתנא במים. (ד) מכדי לא קיבלו עליהו אמאי לטייה. בפרס חגי' ואמר מכדי י"ט שהוא אסור בעשיית מלאכה לא קיבלו עליהו ואמאי לטייה. (ס) משום דברים המתירים ואחרים נהנו בהם איסור. בכ"י ב' סיים אי אתה רשאי לתתין בפניהם והוא בגמרא פסחים ב' סע"ב. (ו) אמר רב שמן בר אבא איר יוחנן. כן הובא בבח"ג שם וכן בפרס שם, במחז"ז ובכ"י ב' ובס' הסדרים. ולא מצאתי חסבור ובשאלות ס' ויחל חגי' ומגיל דמנהגא מילתא היא אמר רבא בר אבא איר יוחנן אמר רב דכתיב שמע בני וגו' והעיר הגאון הרי"ב ד"ל בשאלת שלום ס' ע"ד: תוספת גאון מדלי' וכתב ומגיל דמנהגא מילתא כו' ולא ידעתי מקומו, ע"ש שהביא דמסען דבר זה הוא בפסחים ב' ע"ב ע"ש ובחולין ע"ג ע"ב איתא איר יוחנן לר' שמן בר אבא הני בועי חשילתא שריין ואת לא תיכול משום אל תמוש תורת אמן ופירש"י אל תמוש תורת אמן, מנהג מקום שאתה מבבל ושם נוהגין בו איסורא. לכן ברור שגם בשאלות יש לחקן כן כמו שהוא בבח"ג ובסדור רשי.

[שמד] (א) איש יהודי וגו'. הובא גם במחז"ז צד 210 ובפרס ס' ר"ה (דף ל"ח ע"א)

הובא זה בשם חרב ר' קלניסוס והוא רבי קלניסוס איש רומי.

שנהגו העם לומר כפה אחד בשעת מקרא מגילה אינו חובה ואינו מנהג אלא שמחת תענית, אבל מקרא שלש עשרה מידות שנהגו העם לומר בשעת קריאת התורה בתענית, מנהג כשר הוא לפי שהן דברי חנונים ורחמים (ב) והם הם שלש עשרה מידות שאינן חזרות ריקם (ורין) [וירך] הוא ששליח צבור מתחיל ראש הפרק ושותק עד שיפסק המקרא מפי הציבור ואחר חזר וגמר, ואינו אלא לרמוז לצבור לאמר, ולא מסני שהוא חובה להתחיל (ס) ולשתוק, (ג) וכן נהגו לומר וסלחת לעונינו ולחטאתינו וגו'.

[שמה] (א) מעשה שהיה ואירע פורים באחד בשבת, וקדמו הציבור להתענות בחמישי לפני השבת, דהכי עמא דבר, (ב) ובאתה אשה לרכוב ולילך אחרי השלמונה, ושאלה לרבי אם אפשר שתתענה למחר ותאכל היום מסני טורח הדרך, ואמר רבי אעפ"י שאין זה תענית ציבור קבוע לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים, אלא [מנהגא] בעלמא שנהגו העם, שהרי אותן תעניות שהתענה מרדכי בשושן בספח התענה ג' ימים, דכתיב (ג) [ויעבר מרדכי] (אסתר ד' י"ז) (ד) ואמר רב שעבר יום ראשון של פסח בתענית, ואי משום דברי הצומות וזעקתם (אסתר מ' ל"א) דכתב בקרא, לאו היינו קבלת צום לדורות (ה) דאם כן [וזעקתם] מה אנו זועקים, אלא הכי קאמר על דברי הצומות וזעקות וצרות שעברו עליהם בימי המן קבלו עליהם היהודים פורים לדורות זכר לסימן לניסים, מכל מקום לא התיר לאדם לעולם שיהא פורש מן הציבור, (ו) דאמרינן לא תתגוררו ולא תשימו (דברים י"ד א') לא תעשו אגודות אגודות. ויש [מפרשים] [פרושים] אע"פ שמתענין עם הציבור חזרין ומתענין בששי כדי לסמוך התענית לפורים, שכן הוא דינו, הואיל ואי אפשר לו יעשה אותו מערב שבת ורבי קורא עליהם הכסיל בחושך הולך, הוא עצמו אינו מנהג שעושין זכר לדבר והוא מחמיר לעשות במקומו כאלו הוא קבוע מן התורה, כיון שהרגילו רבים [בחמישי] דיו בכך :

[שמו] (א) ראינו כ ג י א ד ש שנהגין בפורים לחלק מתנות לעבדים ושפחות בבתי ישראל, והיה הדבר קשה בעיני [רבי] כקוצים, לפי שנאמר ומתנות לאביונים,

(ג) ותם הם שלש עשרה מדות שאינן חזרות ריקם. בפרדס שם סיים לפיכך כופלין חצבור כדי שיתגבילו עלינו רחמים שתפלתן ותחינתן של צבור מקובלת היא משל יחיד. (ג) וכן נהגו לומר וסלחת לעונינו ולחטאתינו. בפרדס הובא וכך ניהגו לומר בסליחות שמתחיל שליח צבור, חצבור וגמירן.

[שמה] (ב) מעשה שהיה כו'. חובא בפרדס מ' ר"ד וכן במש"ו צד 210. (ג) ובאתה אשה. סמאן עד אם אפשר נשמט בפרדס, וראיתי בארחות חיים ה' מגילה מ' כ"ו תביא תשובת שאלה אל הריש דל פסם אחת באת אשת ושאלה לפני הריש דל כו' כוון לדברי רש"י שלפנינו. (ג) ויעבר מרדכי. הוספתי כמו שהוא בפרדס ובמש"ו ובכ"י ב' וחסר גם בס' חסדיו. (ד) ואמר רב. מגילה מ"ז ע"א וע"ש בפירש"י וכן עיין בפרד"א פרק ג' (ס) דאם כן [וזעקתם] מה אנו זועקים. וכן הוא בכ"י ב' ובס' חסדיו חגי' ודכתב דברי הצומות וזעקתם לא הית תענית צום ולא קבלת צום דא"כ מאי וזעקתם דלדורות איכא דמה אנו זועקים, אלא הכי קאמר כו' ובפרדס חובא כך ואי משום דברי הצומות וזעקתם דכתב בקרא לא היינו קבלת צום לדורות דא"כ וזעקתם מאי זעקה לדורות איכא דמה אנו זועקים בשביל אסתר אלא זכירה ועשית צדכתיב נזכרים ונעשים כלומר נזכרים אותם ימים לספר זה את זה והיינו קריאת המגילה ונעשים ימי משחת ושמחה, וחזכרת הדברים אין זו זעקה, א"כ דברי הצומות וזעקתם תכי קאמר על דברי הצומות וזעקתם וחצרות שעברו עליהן כו'. (ו) דאמרינן. יבמות י"ג ע"ב.

[שמו] (ב) ראינו כ ג י א ד ש שנהגין לחלק מתנות לעבדים ושפחות כו'. בפרדס סוף

(אסתר ט' כ"ב) בישראל נאמר ולא בנשים, וזה הנותן פרושה לעבר נחל לעניים, ומראה עצמו כאילו מקיים עכשיו מצוות מתנות לאביונים הנאמרה באביוני ישראל, לפי שמתחילה התחילו עניים המתביישים לשלוח את התינוקות שלהם ביד נשים ומניקות לחזר התינוקות על פתחיהן של ישראל נהגו לתת אף לשפחות ומניקות אף שלא לצורך תינוקות, ואין רבי נהג [היתר] בדבר וכדברי רבי טוב הזורק צורר לים, שמראה שמתנות פורים אף לגוים עושים, וקורא רבי עליו וכסף הרביתי (לך) [לה] וזה עשו לבעל (הושע ב' י') שהרבה הקב"ה זהב לישראל והביאוהו לעבודת המשכן, וכשבא לידם מעשה הענל ויתפרקו כל העם את (נזמיהם) [נזמי הוזהב] אשר באזניהם (שמות ל"ב ג') משל לאדם שהיה מקבל אורחים, באו אורחי ישראל וקיבלם, באו אורחי גוים וקיבלם, איבד את הראשונה, וזהו שאמרו עליו שושה הוא ודרכו בכך, אף זה הנותן מעותיו לגוים בפורים איבד מתנות שנתן לאביונים, שאינו מראה כעושה לשם שמים, אלא כשוטה שדרכו בכך:

[שמו] (א) ראש חדש ניסן הבא בשבת מסקי שלש תורות, וקרי שיתא בעניינא דיומא, וחד קרי ובראשי חדשיכם, ומפסיר בהחדש הזה, ובנביא בראשון באחד לחדש, ולא ליפטר בהשמים כסאי, אלא היכא דקרי איהו בראש חדש, לעולם קורין צו את אהרן קודם הפסח, ופרשת וידבר תחילת הספר קודם עצרת, וצומין כ"י באב קודם ואתחנן, ופרשת אתם נצבים קודם ראש השנה, (ב) וסינינון מקי"ד וסני"ח מני"ו ועצרי"ו צומין חליו קומי"ו ותקעיו, (ג) וזהו שאמרו חכמים ר' שמעון בן אלעזר [אומר עזרא] תיקן להם לישראל שיהיו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת, ושבתשנה תורה קודם ראש השנה, מה טעם, כדי שתכלה השנה וקללותיה, שאף

סי' ר"ח נמצא כל זה רק בזה הלשון וכך מנחנו של רבינו קלונסוס חזקן כשמחלק מתנות לאביונים בפורים אינו נותן לעבדים ולשפחות כי כן הנותן פרושה לעבר חרי נחל את העניים כי כל המאמר כמו שלפנינו, וראיתי בשבלי חלקם השלם סי' ר"ב שהביא ומצאתי שכן ח' מנחנו של רבינו קלונסוס חזקן כשחית מחלק מעות לאביונים בפורים כי כל המאמר כמו שהובא בפירוש, אולם בהנחות מיימוניות סוף פ"ב מהלכות מגילה הביא כתב תלמיד אחד לפני רש"י ראיתי בני אדם שנתנו לחלק מתנות פורים לעבדים ולשפחות כי כל המאמר כמו שהוא בסדר לפנינו ובמנחג ה' מגילה סי' כ"ז הביא מנחג צרפת שנהגו כ"י וקרא רבינו שלחם עליהן המקרא וכסף הרביתי לה וזה עשו לבעל כ"י.

[שמו] (ב) ר"ח ניסן הבא בשבת. כ"ח ג' בכ"י ב', אבל ב' הפסדים הסר כל זה ומתחיל תלכות עירובין, ובמחצית צד 211 אחר חסיו לפנינו בסדר סי' שס"ו נמצאים מאמרים אחרים ואח"כ בצד 221 מתחיל כמו לפנינו בסדר, ובפירוש נמצא זה בסי' י"ד. (ג) וסינינון כ"י. עין בספר האורה סי' ע"ג (81) והובא שם חסיון והעירותי בהערה ס"ז שסובא בתנחות מיימוניות ה' תפלה פ"ג ודל כתב בסדר רב עמרם סי' פקד ופסח מנה ועצר צום וצלי קום ותקע הא לך פירוש, פקד תרגמו של צו, ואח"כ פסח, מנה מניין שבובר סיני ואח"כ עצרת, צום תענית ח"ב, ואח"כ צלי שחא ואתחנן, קום שחא אתם נצבים, ואח"כ תקע בריה, ועין בהמנחג ה' פסח סי' ד' טעם חסיון פקד ופסח וכעת מצאתי בסדר פרישיות של ימים טובים והפסדות שלחן, שח"ל חרב חסופל מוהר"ר חיים סאיר הורוויץ דל ספי"ב בספרו בית נבחרת ההלכות כ"י פארמא קובץ 1089 שם צד 42 הובא ג"כ חסיון ומבאר לעולם קורין פרישת צו קודם הפסח, וזה חסיון פקד ופסח, לעולם קורין פרישת ואתחנן סיני קודם העצרת וזה חסיון מני ועצר, לעולם מתענין תשעה באב קודם פרישת ואתחנן וזה חסיון צום וצלי, לעולם קורין פרישת ואתם נצבים קודם ר"ח וזה חסיון קום ותקע עכ"ל. ומה שהוא לפנינו ופרשת וידבר היינו בסדר סיני. (ד) וזה שאמרו חכמים. מגילה ל"א ע"ב.

סדר רשי

עצרת ראש השנה לאילן הוא, (ד) שכן שנינו בעצרת על סירות האילן, וכל סימנין הללו אין זיון ממקומן, אלא סקדר ופס"ח בלבד, שהוא נוהג בשנה משושה אם נמשכות הפרשיות שהיא הפסח לפני קריאת צו את אהרן קורין שני סדרים בשבת אחת, כמו ויקחו לי תרומה ואתה תצוה, או ויקהל ואלה סקדי, ופעמים ארבעתם הראשונות עם האחרונות, אבל בשנה מעוברת קורין זאת תהיה תורת המצורע קודם הפסח, וסימן סגור ופסח:

[שמה] והקורא קללות שבתורת כהנים אינו מסיק בהן, (א) שכן שנינו אין מסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן, (ב) מה טעם לפי שאין [אומרים] ברכה על הפורעניות אלא האריך יעשה, (ג) כך אמרו חכמים כשהוא מתחיל [מתחיל] במסוק שלפניהם, וכשמסיים [מסיים] במסוק שלאחריהם, (ד) ואמר אביי לא שנו אלא בקללות שבתורת כהנים, אבל [קללות] של משנה תורה מוסק, מה טעם הללו בלשון רבים אמורות, ומשה רבינו מפי הנבירה אמרן (ה) [והללו בלשון יחיד אמורות, ומשה מפי עצמו אמרן], והעם לא נהנו למסוק אפילו באותן של משנה תורה.

[שטמ] (מ) ופרשת האזינו קורין [אותה] כמו שהיו קורין אותה במקדש, והאריך את קורין [אותה], (ב) כך אמרו חכמים במסוק של שבת מה היו אומרים, (ג) אמר רב חנן אמר רב, הוי"ו ל"ך סימן, וכל שבת ושבת היה אומר אחת, ואמר רב חנן בר אבא אמר רב כדרך שחולקין אותה כאן כך חולקין בבית הכנסת, (ד) וכן אמר רב פלשוי ראש הישיבה (ה) הוי"ו ל"ך סימן, האזינו עד זכור ימות עולם [ומן זכור] עד ירכיבו על במותי ארץ ומן ירכיבו עד וירא ה' וינאץ, ומן וירא ה' וינאץ עד לו חכמו, ומן לו חכמו עד כי אשאל אל שמים ירי, [ומן כי אשאל] עד סוף השירה, כך היא הוי"ו ל"ך ששה מקומות, ובבית הכנסת קורין שבעי, ויבא משה עד סוף הפרשה: **[שנ] (א) יש מקומות שאין נוהגין ציבור ליסול על פניהם משנכנס ניסן לפי ששנינו במגילת תענית מריש ירחא דניסן כו', ולא היא דבמלה מגילת תענית (ב) כדאמר במסכת ראש השנה:**

(ד) שכן שנינו מגילה שם, ובמשנה ר"ח מ"ז ע"א.
**[שמה] (ב) שכן שנינו. משנה מגילה ל"א רעיא וכל חסידן הזה וסי' שמ"ט וסי' ושני חסר ככ"י ב'. (ג) מה טעם. גמרא שם ל"א ע"ב. (ג) כך אמרו חכמים. שם שם. (ד) ואמר אביי. שם שם. (ה) והללו בלשון יחיד כו'. חוספתי כמו שחזק בגמרא שם.
[שטמ] (ב) ופרשת האזינו כו'. נמצא גם בפרסם באמצע סי' י"ב וכן נמצא במחז"י סי' ש"ג עד 887. (ג) כך אמרו חכמים. ר"ח ל"א ע"א. (ג) אמר רב חנן בר אבא אמר רב. גמרא שם ולפנינו אמר רב ענן בר רבא אמר רב וכתב שם הגדולי סי' אמר רב חנן. ובפרסם איתא אמר רב חנן בר אבא ושם יש לתקן חלשון כמו שהוא לפנינו אמר רב חנן בר רבא אמר רב הוי"ו ל"ך ואמר רב חנן בר רבא אמר רב כדרך שחולקים כו' ובמחז"י נאמר לנכון אמר רב חנן ואח"כ הביא ואמר רב חנן בר רבא אמר רב. (ד) וכן אמר רב פלשוי ראש הישיבה. כ"ה גם בפרסם ובמחז"י שם. (ה) הוי"ו ל"ך סימן. עיין ברש"י בגמרא שם, ובמחז"י נמצא חוספה ורשום ת' (ר"ל חוספה) וחביא פ"י רש"י בגמרא ר"ח שם וכן הביא שם את תשובות הגאון רבינו נסים בר יעקב וצ"ל בשם רב סעדיה גאון ד"ל.**

[שנ] (ב) יש מקומות. תובא בפרסם ריש סי' י"ז וכן תובא במחז"י סי' רנ"ח עד 222. (ג) כדאמר במס' ר"ח. הוא דף י"ט רע"ב תבאי היא מירש"י תבאי היא אי כסלה מגילת תענית, ובגמרא שם הלכתא כסלו והלכתא לא כסלו קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא כאן בחנוכה ופורים [לא כסלו] כאן בשאר יומי [כסלו].

[שנא] (א) מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו (משלי נ' י"א), כך
כתוב במסכת סופרים אל תקון, אל תקצין משמע שלא תפסיק:

[שנב] (א) אמר רבי (ב) שבת שלפני הפסח נהגו העם לקרותו שבת הגדול,
ואינן יודעים על מה, שאינו גדול יותר משאר שבתות השנה, אלא לפי שבנין שבו
יצאו ישראל ממצרים חמישי בשבת היה, (ג) כדאמר בסדר עולם ומקחו של פסח שבועשר
היה בשבת שלפני הפסח, אמרו ישראל הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא
יסקלונו (שמות ח' כ"ב), אמר להם הקביה לישראל עתה תראו הפלא אשר אעשה
לכם, הלכו ולקחו איש את ססחיהם, להיות להם למשמרת עד ארבעה עשר יום
לחדש, כשראו מצרים היו רוצים להנקם מהם, והיו מעיהם מרותכין וכאש נדעקין,
ונידונו ביסורין ובחולאים גדולים ורעים וטרים, ולא הזיקו מאומה לישראל, ועל שם

[שנא] (ב) מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו, כך כתוב במס' סופרים אל
תקון אל תקצין משמע שלא תפסיק. תוא במס' סופרים ריש פרק י"ב מפסיקין בברכות ואין
מפסיקין בקללות אמר ר' חייא בר גמרא מה מעם ואל תקון בתוכחתו אל תעשם קוצים.
ובגמרא בבלי מגילה לא ע"ב אין מפסיקין בקללות מנחים אמר ר' חייא בר גמרא אמר רבי
אמי דאמר קרא מוסר ה' בני אל תמאס וכתב רש"י שם במס' סופרים יליף לה מסיפא דקרא
ואל תקון בתוכחתו אל תעשו קוצין קוצין, פסקים פסקים לשון קציצה עכ"ל והרא"ש הביא
הכתוב בשלימות מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו וכן בירושלמי מגילה פ"ג ד"ה (דף
עד ע"ב) אין מפסיקין בקללות א"ר חייא בר גמרא אל תקון בתוכחתו אל תעשה קוצים קוצים.
וראיתי כי קראו המובאים בסדר קיצור נמצאים בפרס ס"י מ"ז באיכות דהל במס' סופרים
דריש האי קרא מוסר ה' בני אל תמאס ואל תקון בתוכחתו מכאן שאין מפסיקין באלות חבדית,
שכשחזא פוסק בתן נראה כמאס וקץ בהן שאינו רוצה לקרות מוסר ותוכחת, והנקרא חזא
בהל, אל תמאס ואל תקון אל תעשה תוכחתו קוצין, כלומר שלא תפסיק בתן, ואל תקון
דרוש אל תקצין משמע שלא תפסיק, מפי רבי ע"כ.

[שנב] (ב) אמר רבי. נכון כי זה מוסב למעלה לסוף ס' שניא וצ"ל [כך] אמר רבי.
כמו שהוא בפרס בסוף המאמר שלפניו „מפי רבי“. אולם בפרס סיים שם גם בענין שבת
הגדול „מפי רבי נ"ע" אבל שם יש לתקן מפי רבי אברהם נ"ע. (ג) שבת שלפני הפסח נהגו
העם לקרותו שבת הגדול כו'. חובא בפרס ס"י י"ז ובסמ"ח צד 222. ובס' האורה ח"ב ס"י
ס"ב ובאיסור וחיתר כ"ו ס"י ג"ז. והובא בשבלי הלקס השלם ס"י ר"ה וכתב מצאתי בפרס
שחיבר רבינו שלמה וצ"ל והביא שם כל הלשון כמו שהוא בפרס, וכן חובא בסור א"ח ס"י
ח"ה, וכן הביא בעל ארזות חיים מעם לשבת הגדול (דף ע' ע"א) וכן חובא בכלכו ס"י מ"ז,
והכמי תהו"ס' שבת פ"ז ע"ב ד"ה ואותו יום בשבת חיה חיה וא"כ ברכיעי שחטו פסחיות ונספא
בשבת שבערה לקחו פסחיות שאז חיה בעשור לחודש, ועל כן קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה
בו נס גדול כדאמרין במדרש כשלקחו פסחיהם באותה שבת נתקבצו בכורות אוה"ע אצל
ישראל ושאלום למח חיו עושין כך, אמרו לחן זבח פסח לח' שיהרגו בכורי מצרים, הלכו
אצל אבותיהם ואל פרעה לבקש ממנו שישלחו ישראל ולא רצו, ועשו בכורות סלחם והרגו
סתן חרבה חתיד למכת מצרים בבכוריהם עכ"ל. זה טבע מהנחומא הקדום בא ס"י י"ח וע"ש
בתערה ק"ל, וכן נשנה בפסיקתא דריב' ויהי בחצי הלילה (ס"ה ע"א) וע"ש הערה נ"ז ורמזותי
לענין בתוס' שבת פ"ז ע"ב ד"ה ואותו יום ובתוס' שם מצוין שמ"ד פ' בא ושמ' ליתא. וראיתי
בפרס שם ס"י י"ז חובא עוד מעם אחר בשם קצין אחר רבינו יצחק מאריך תגר. ובשבלי הלקס
ס"י ר"ה חובא בשם הפרס שחיבר רש"י ו"ל קצין אחר ר' יצחק יוסקונמו בארץ תגר.
(ג) כדאמר בסדר עולם. הוא בסדר עולם רבה פרק ה' וע"ש בתערת חרב הגדול מוה"ר בער
ראמנער הערה י' שהאריך בזה, וכן בגמרא שבת פ"ה רע"א חובא חסדר שלם.

שנעשו בו ניסים לישראל באותה שנת שלפני הפסח לפיכך נקרא שבת הגדול שבת שלפני הפסח, מפי ר' אברהם ג"ע:

[שנג] כך שנינו במסכת סופרים באחד בניסן הוקם המשכן, ושנים עשר נשיאים הקריבו קרבן לשנים עשר יום, וכל אחד ואחד עשה ביומו יום טוב, לפיכך אין אומרים חתונות כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן, אלא הבכורות המתענין בערב פסח, והצנועין בשביל המצה שיכנסו בו בתאווה:

[שנד] (א) אז ירננו עצי היער מלפני ה' כי בא לשפוט את הארץ וגו', (דה"א ט"ז ל"ג) אז ירננו והלא כל העולם כולו בפחד, שהקביה שופט את מי לחיים ואת מי למות בראש השנה, והם ירננו, עצי פרי עץ הדר כפות תמרים וענף עץ עבות וערבי נחל אחר ראש השנה מיד יעשו בהם מצוה, וסיפה דקרא מוכיח, הודו לד' כי טוב כי לעולם חסדו [ו] אמרו הושיענו וגו' (שם שם ל"ד ול"ה). סליק.

[שנה] (א) הילכות פסח.

מבוארות בבית מדרשו של רבינו שלמה.

(ב) אור לארבעה עשר בורקין את החמץ לאור הנר, (ג) ובכבר ראשון שמוצא מברך בא"י אלהינו מלך העולם אקב"צ על ביעור חמץ, ואחר כך הולך ומחפש לכאן ולכאן, סיים לבדוק ובא להצניע מזון שתי סעודות ששייר לפניו, מבטל באמירה את הסמיו

(ד) מפי רבי אברהם ג"ע, וכן חובא באיסור והיתר שם ובס' האורה ח"ב שם ובמח"ס שם. ובפרדס שם מפי רבי ג"ע, צ"ל מפי ר' אברהם ג"ע והוא חובא חרבה פעמים בתוס' עיין בסבוא.

[שנג] (ב) כך שנינו במס' סופרים. הוא פכ"א וחובא גם בפרדס סוף סי' י"ז ובמח"ס סי' רנ"ז צד 222.

[שנד] (ב) אז ירננו עצי היער כו'. זה לא נמצא בכ"י ב' ולא בפרדס ולא במח"ס ונעלם ממני סח שייכות יש לזה בכאן.

[שנה] (ב) הלכות פסח מבוארות בבית מדרשו של רבינו שלמה. חובא ג"כ בכ"י ב' אחר המאמר מסימן שניג' ובס' הסדרים חובא ה' פסח במקום אחר במאמרים שלפניו חרבה אחר ה' יציאת ורשום הלכות פסח מבוארות בבית מדרשו של רבינו שלמה בר יצחק. ובס' איסור והיתר לרש"י כ"י מתחיל הכתב יד כה' פסח ורשום הלכות פסח מבוארות בבית מדרשו של רבינו שלמה בר יצחק זצ"ל. גם נמצא במח"ס (צד 254) ורשום ה' פסח מבוארות בבית מדרשו של רבינו שלמה בר יצחק צרפתי ז"ל. גם בעל שבלי הלקט השלם הביא את ההלכות חתן מסי' ר"ה ואילך ויכנס הלכות פסח של רבינו שלמה ז"ל. . . אבל בהאורה ח"א מסי' פ' ואילך חובאו הלכות פסח בסגנון אחר ממה שחמח בסדור ובמקומות שרשמתו, וההלכות מס' האורה נדפסו בפרדס בשם ספר האורה בס' קכ"ב קכ"ג קכ"ד קכ"ה קכ"ו קכ"ז קכ"ח ורשום ה' פסח מספר האורה וחסר בסופו (בסוף סי' קכ"ח) "עד כאן מספר האורה" וכן נמצאו ההלכות בס' האורה ח"ב סי' ט"ז וע"ש הערה א'. (ג) אור לארבעה עשר. מסחים ב' ע"א במשנה. (ג) ובכבר ראשון שמוצא מברך. פסק דרוקא אם מוצא מברך וראיתי בשבחי"ל ס' ר"ז הביא מציאתו בתשובות הגאונים כשם מברך אדם על ביעור חמץ אינו חושש אם אינו מוצא דמ"ס ביעור חמץ הוא שמחור אחריו לבערו וחייב לברך וחביא דעת אחיו ר' בנימין דלא מכירא ליה כן, וסיים ובהלכות פסח של רבינו שלמה ז"ל מוכיח כן שכתב אור לארבעה עשר בורקין את החמץ לאור הנר ובכבר ראשון שמוצא מברך על ביעור חמץ מרקאמר בכבר ראשון שמוצא מברך, שמע מינה שאם אינו מוצא אינו מברך עכ"ל וראיתי במדרכי ריש מסחים שהביא את זה בשם הפרדס ולפניו בפרדס ליתא.